

Briuselis, 2013 11 15
COM(2013) 807 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

**Moldovos Respublikos pažangos įgyvendinant vizų režimo liberalizavimo veiksmų planą
penktoji ataskaita**

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

Moldovos Respublikos pažangos įgyvendinant vizų režimo liberalizavimo veiksmų planą penktoji ataskaita

1. ĮVADAS

2010 m. birželio 15 d., surengus pirmąjį **vyresniųjų pareigūnų susitikimą**, ES ir Moldovos Respublika pradėjo dialogą vizų klausimais, siekdamas nagrinėti bevizio režimo į ES keliaujantiems Moldovos Respublikos piliečiams (toliau – Moldovos piliečiai) sąlygas. 2011 m. sausio 24 d. Komisija Moldovos Respublikos valdžios institucijoms (toliau – Moldovos valdžios institucijos) pristatė **Vizų režimo liberalizavimo veiksmų planą (VRLVP)**¹; vasario mėn. surengtas antrasis **vyresniųjų pareigūnų susitikimas**. Keturiuose VRLVP skyriuose², apimančiuose techniniu požiūriu susijusias sritis, nustatyti aiškūs Moldovos Respublikai taikomi kriterijai siekiant tiek nustatyti teisinio reglamentavimo sistemą ir politikos programą (1 etapas), tiek veiksmingai juos įgyvendinti (2 etapas).

Komisija Europos Parlamentui ir Tarybai reguliariai teikia VRLVP įgyvendinimo ataskaitas. **Pirmoji pažangos ataskaita** pateikta 2011 m. rugsėjo 16 d.³ Trečiasis **vyresniųjų pareigūnų susitikimas** įvyko 2011 m. spalio 7 d.

2011 m. spalio–lapkričio mėn. ES valstybių narių ekspertai, Komisijos ir Europos išorės veiksmų tarybos (toliau – EIVT) pareigūnai rengė **patikrinimus vietoje**, susijusius su VRLVP 2, 3 ir 4 skyriaus sritimis. Šių patikrinimų tikslas – pagal VRLVP pirmojo etapo kriterijus įvertinti teisinio reglamentavimo, politinę bei institucinę sistemas ir nustatyti, ar jos atitinka Europos ir tarptautinius standartus. **Antroji pažangos ataskaita** paskelbta 2012 m. vasario 9 d.⁴, o ketvirtasis **vyresniųjų pareigūnų susitikimas** įvyko 2012 m. vasario 27 d.

Trečioji pažangos ataskaita paskelbta 2012 m. birželio 22 d.⁵ Tai buvo paskutinė pirmojo VRLVP etapo pažangos ataskaita, kurioje pateiktas Komisijos atliktas konsoliduotas Moldovos Respublikos pažangos įgyvendinant pirmojo VRLVP etapo kriterijus vertinimas. 2012 m. rugpjūčio 3 d.⁶ Komisija paskelbė **būsimo vizų režimo liberalizavimo Moldovos Respublikos piliečiams galimo poveikio migracijai ir saugumui Europos Sąjungoje vertinimą**, atliktą dalyvaujant atitinkamoms ES agentūroms ir suinteresuotiesiems subjektams.

Remdamasi šiomis ataskaitomis Taryba 2012 m. lapkričio 19 d. paskelbė išvadas, kuriose pritarė Komisijos vertinimui, kad Moldovos Respublika **įvykdė visus VRLVP pirmojo etapo kriterijus**. Įtvirtintos reikalingos teisinio reglamentavimo, politinė ir institutinė sistemos. Tuomet pradėtas antrojo etapo kriterijų vertinimas.

Penktasis **vyresniųjų pareigūnų susitikimas** įvyko 2013 m. sausio 28 d. 2013 m. vasario 18–kovo 15 d. laikotarpiu surengti nauji vertinimo vizitai, susiję su visų keturių VRLVP skyrių sritimis. Per šiuos patikrinimus vietoje atliktas kaip niekad plataus masto ir išsamus vertinimas, trukęs keturias savaites; jį atliekant dalyvavo 12 ekspertų iš ES valstybių narių,

¹ Tarybos dokumentas Nr. 18078/10.

² Sąlygos yra tokios: i) dokumentų, įskaitant biometrinius duomenis, saugumas, ii) kova su neteisėta migracija, įskaitant readmisiją, iii) viešojo tvarka ir saugumas, iv) išorės santykiai ir pagrindinės teisės.

³ Moldovos Respublikos vizų režimo liberalizavimo veiksmų plano įgyvendinimo pirmoji pažangos ataskaita SEC(2011) 1075 galutinis.

⁴ SWD (2012)12 *final*.

⁵ COM(2012) 348 *final*.

⁶ COM(2012) 443 *final*.

lydimų Komisijos ir EIVT pareigūnų. Šių apsilankymų tikslas – įvertinti antrojo VRLVP etapo kriterijų tenkinimo ir Europos bei tarptautinius standartus atitinkančių teisinio reglamentavimo, politinės ir institucinės sistemų įgyvendinimo lygį. Ypač daug dėmesio skirta tokioms sritims, kaip kova su diskriminacija, mažumų integracija ir kova su prekyba žmonėmis; kai kurios iš jų taip pat nurodytos 2012 m. lapkričio 19 d. Tarybos išvadose. Moldovos Respublika pažadėjo atsižvelgti į ekspertų ataskaitose pateiktas rekomendacijas įgyvendindama savo 2013 m. gegužės mėn. pabaigoje parengtą atnaujintą nacionalinį veiksmų planą. **Ketvirtoji pažangos ataskaita** paskelbta 2013 m. birželio 21 d.⁷, joje apžvelgta padėtis, susijusi su teisinio reglamentavimo ir institucinės sistemų įgyvendinimu, institucijų darbas ir tarpinstitucinio koordinavimo lygis.

Šioje **penktojoje ataskaitoje** pateikiama informacija apie tai, kaip atsižvelgta į ketvirtojoje ataskaitoje pateiktas rekomendacijas, ir į bendrą antrojo etapo VRLVP kriterijų įgyvendinimą. Itin daug dėmesio skirta tam, kad įvykdytos reformos ir pasiekti rezultatai būtų **ilgalaikiai** – to siekiama, be kita ko, tinkamai **skiriant darbuotojus, užtikrinant pajėgumus ir finansavimą**. Ši ataskaita taip pat grindžiama išvadomis, prie kurių prieita 2013 m. spalio 15 d. Kišiniove įvykusiame šeštajame **vyresniųjų pareigūnų susitikime** ir per Europos Komisijos Vidaus reikalų GD generalinio direktoriaus apsilankymą prie **administracinės sienos**, esančios prie Dniestro upės, ir **Uždnestrės regione**. Joje taip pat vertinama, kaip Moldovos Respublika **atsižvelgė į rekomendacijas**, jai pateiktas 2012 m. rugpjūčio mėn. **poveikio vertinimo ataskaitoje**.

2. VIZŲ REŽIMO LIBERALIZAVIMO VEIKSMŲ PLANO KETURIŲ SKYRIŲ ĮGYVENDINIMO ANTROJO ETAPO VERTINIMAS

2.1. 1 skyrius. Dokumentų, įskaitant biometrinius duomenis, saugumas

2.1.1. VRLVP kriterijai

- **Laipsniškas perėjimas prie ICAO standartus atitinkančių biometrinių pasų išdavimo (taip pat užsienio valstybėse veikiančiose Moldovos konsulinėse įstaigose); šių standartų neatitinkančių pasų laipsniškas panaikinimas**

Nuo 2011 m. sausio 1 d. Moldovos Respublika išduoda tik biometrinius pasus, visiškai atitinkančius ICAO standartus⁸; šalyje sukurta išsami teisinio reglamentavimo sistema, kuri šiuo metu įgyvendinama. Užtikrinta konsoliduota saugaus tapatybės duomenų tvarkymo sistema. Šiuo metu naudojamų pasų, į kuriuos klijuojamos įklijos, bandymus atliko Prancūzijos bendrovė „Ingelis Expertise“, kuri 2010 m. rugsėjo mėn. nustatė, kad jie visiškai atitinka⁹ ICAO standartus. Be to, 2013 m. birželio 11 d. Moldovos Respublika tapo 38-ąja ICAO Viešųjų raktų katalogo nare, kurios Valstybės informacinių išteklių registro centrui

⁷ COM(2013) 459 *final*.

⁸ ICAO 9303 „Machine Readable Travel Documents, Part 1 Machine Readable Passports, Volume 2 Specifications for Electronically Enabled Passports with Biometric Identification Capability“ („Automatizuotai nuskaitomi kelionės dokumentai; 1 dalis, Automatizuotai nuskaitomi pasai; 2 tomas, Elektroniniu būdu nuskaitomi pasai, į kuriuos galima įrašyti biometrinius duomenis“).

⁹ ICAO techninė ataskaita „Durability of Machine Readable Passports“ („Automatizuotai nuskaitomų pasų ilgaamžiškumas“) (Versija 3.2, 206.8.30); ISO/IEC 10373-1 SE: 206.5.01 — Asmens tapatybės kortelės — Bandymo metodai — Bendrosios charakteristikos; ICAO techninė ataskaita „RF Protocol and Application Test Standard for e-Passport“ (RF protokolas ir e. pasų naudojimo bandymo standartas) — 2 dalis (Versija 1.02, 207.2.20); ICAO techninė ataskaita „RF Protocol and Application Test Standard for e-Passport“ („RF protokolas ir e. pasų naudojimo bandymo standartas“) — 3 dalis (Versija 1.01, 207.2.20).

(toliau – „Registru“) 2013 m. rugsėjo mėn. suteikti šeši sertifikatai. Biometriniai duomenys renkami ir tvarkomi visapusiškai laikantis Asmens duomenų apsaugos įstatymo¹⁰.

Kad būtų pradėti išduoti biometriniai pasai su integruotu lustu, „Registru“ ir akcinė bendrovė „Gemalto“ 2013 m. rugsėjo 27 d. pasirašė sutartį dėl pasų su bekontakčiu integruotu grandynu gamybos ir teikimo. 2013 m. rugsėjo 30 d. sutartis pateikta Finansų reikalų ministerijos Viešojo pirkimo agentūrai, siekiant ją įregistruoti, ir įsigalios po registracijos. Naujuosius pasus planuojama pradėti išduoti 2015 m. pirmąjį ketvirtį.

Pasai, kuriuose nėra biometrinių duomenų ir kurie buvo išduoti iki 2011 m. sausio 1 d. Moldovos Respublikoje ir iki 2011 m. gruodžio 31 d. užsienio valstybėje, galios iki juose nurodytos galiojimo pabaigos datos. 2013 m. rugsėjo 1 d. apyvartoje buvo 2 623 225 Moldovos Respublikos piliečių pasai, 680 836 (25,19 proc.) iš jų biometriniai. Ne biometrinius pasus visiškai panaikinti numatyta 2020 m.

- **Užtikrinta prašymų išduoti pasus, asmens tapatybės korteles ir kitus pagrindinius dokumentus teikimo, šių dokumentų išdavimo konkrečioms asmenims ir skirstymo proceso atitiktis griežtoms sąžiningumo ir saugumo normoms**

Civilinės būklės duomenų tarnyba užtikrina centralizuotos visų rūšių pagrindinių civilinės būklės dokumentų, kuriems taikoma aukšto lygio apsauga (civilinės būklės aktų ir civilinės būklės aktų išrašų), sistemos veikimą. Visų rūšių pagrindiniai civilinės būklės aktai, kuriems taikoma griežta apskaita, turi penkis apsaugos ženklus. Nuo 2013 m. kovo 7 d. išduodamos naujos asmens tapatybės kortelės yra ID-1 formato.

Siekiant automatizuoti gamybos procesą, atsisakyta likusių neautomatizuotų procedūrų šiose srityse: ID-1 formato kortelėms skirtos ekstruzijos įrenginio kūrimas; specializuotos įrangos gamybos specializuotoje gamykloje užtikrinimas; ID-1 formato kortelių pjaustyklės, pritaikytos esamam ekstruzijos įrenginiui (ID-2 formato) kūrimas ir gamybos užtikrinimas; programuojamų gamybos staklių (turinčių skaitmeninę kontrolės programinę įrangą) kūrimas, siekiant automatizuoti lazerinio graviravimo, pjaustymo ir kt. technologinius procesus.

Kalbant apie kovos su korupcija priemones, nuolatos vykdomi planuoti ir neplanuoti patikrinimai. 2013 m. birželio 18 d. įsakymu Nr. 51 patvirtintos naujos neplanuotų patikrinimų rengimo taisyklės. Civilinės registracijos tarnyba parengė ir 2013 m. liepos 16 d. įsakymu Nr. 58 patvirtino Darbuotojų korupcijos prevencijos ir kovos su ja strategiją. Visi darbuotojai, įskaitant gyventojų duomenų bei dokumentacijos centrinių ir teritorinių skyrių vadovaujančius pareigūnus, pasirašė patvirtindami, kad susipažino su Įsakymu dėl tam tikrų kovos su korupcija ir protekcionizmu priemonių. Civilinės registracijos ir dokumentų išdavimo skyrių darbuotojų etikos kodeksas galioja nuo 2011 m. balandžio 1 d. 2012 m. nustatytas vienas etikos kodekso pažeidimo atvejis, darbuotojui taikyta nuobauda pagal „Registru“ vidaus tvarką. 2013 m. pažeidimų nenustatyta.

- **Užtikrinamas skubus ir sisteminis pranešimas Interpolui ir jo LASP duomenų bazei apie pamestus ir pavogtus pasus**

2012 m. Interpolo pavogtų arba pamestų kelionės dokumentų duomenų bazėje buvo 33 349 įrašai apie pavogtus arba pamestus Moldovos Respublikos pasus; 1 676 įrašai apie pasus pašalinti iš duomenų bazės. Per pirmus septynis 2013 m. mėnesius gauta 2 000 mažiau pranešimų apie pavogtus arba pamestus pasus, palyginti su tuo pačiu 2012 m. laikotarpiu. 2012 m. pradėti devyni baudžiamieji tyrimai dėl pavogtų kelionės dokumentų, dar šeši tyrimai pradėti per pirmus aštuonis 2013 m. mėnesius.

¹⁰ 2011 m. birželio 8 d. įstatymas Nr. 133.

Imtasi priemonių, siekiant sumažinti atvejų, kai Moldovos Respublikos piliečiai praneša pametę pasą, skaičių. Pagal 2013 m. vasario 18 d. Vyriausybės nutarimą Nr. 125 piliečiai gali išduodančiajai institucijai teikti pagrįstus prašymus pasilikti pasą, kuris turi būti pažymėtas kaip negaliojantis, ir naudotis juo ribotą laikotarpį, jeigu pase yra užsienio valstybės institucijos išduota viza arba leidimas gyventi, arba jeigu asmenys yra gavę šiuo dokumentu pagrįstą teisinį dokumentą. Informacinių technologijų ir ryšių ministerija ir Vidaus reikalų ministerija, siekdamos įvertinti pasų pametimo ir jų vagysčių priežastis, pradėjo bendrą vertinimą ir metų pabaigoje pateiks bendro pobūdžio rekomendacijas.

- **Nuolatinis keitimasis pasų pavyzdžiais ir bendradarbiavimas su ES dokumentų saugumo klausimais**

Naudojantis nustatytais ryšių kanalais ES valstybių narių diplomatinėms atstovybėms kasmet teikiama naujausia informacija apie naujų pasų pavyzdžius. Naujausia informacija pateikta 2013 m. rugpjūčio 8 d. Paskutinį kartą informacija PRADO¹¹ sistemoje atnaujinta 2013 m. kovo mėn. – įkelti nauji Moldovos biometrinių pasų apsaugos priemonių pavyzdžiai.

2.1.2. *Poveikio vertinime pateiktos rekomendacijos*

- *Nustatyti ir taikyti proporcingas, veiksmingas ir atgrasomas sankcijas asmenims, pripažintiems kaltais dėl savo pasų pardavimo arba skolinimo*

Moldovos Respublikos baudžiamojo kodekso 361 straipsnio 1 dalyje nustatytos sankcijos, taikytinos už suklastotų oficialių dokumentų gamybą, turėjimą arba naudojimą: bauda iki 300 sutartinių vienetų (1 sutartinis vienetas lygus 20 MDL¹²), arba 150–200 valandų neatlygintinų viešųjų darbų arba iki dvejų metų laisvės atėmimo. Kad sumažėtų pareiškimų apie pamestus pasus, pagal 2013 m. vasario 18 d. Vyriausybės nutarimą Nr. 125 išduodančioji institucija gali grąžinti pasą, kuriame yra viza arba leidimas gyventi, jo turėtojai naudoti ribotą laikotarpį, tačiau pasas turi būti pažymėtas kaip negaliojantis. Siekiant ugdyti pasų turėtojų atsakomybę bus nustatyti didesni pasų išdavimo mokesčiai, taikomi paso pametimo atveju.

- *Nuolat dalytis pamestų ir pavogtų biometrinių pasų duomenimis su ES institucijomis, pirmiausia naudojantis Interpolo pamestų ir pavogtų kelionės dokumentų duomenų baze*

Žr. VRLVP rodiklius pirmiau.

- *Stiprinti teisinę ir institucinę sistemą, susijusią su civiliniu registru, siekiant išvengti piktnaudžiavimo vardų bei pavardžių ar tapatybės keitimu siekiant gauti naują pasą. Turėtų būti nustatytos ir taikomos aiškos vardų bei pavardžių keitimo taisyklės; turėtų būti stiprinama teisinė ir institutinė sistema, kuria nustatyta veiksminga kontrolė ir atsekamumo priemonės*

Remiantis 2002 m. kovo 18 d. Vyriausybės nutarimu Nr. 333 dėl automatizuotos informacinės sistemos „Valstybinis gyventojų registras“ koncepcijos ir teisės akto dėl Valstybinio gyventojų registro patvirtinimo, kiekvienam asmeniui, kurio tapatybė turi būti nustatyta Moldovos Respublikos teritorijoje, suteikiamas asmens kodas. Kad asmens tapatybės nustatymo procesas būtų saugesnis, naudojami papildomi asmens duomenys. Galima iš dalies keisti asmens duomenų turinį ir struktūrą, tačiau asmens kodas nekinta. Taip užkertamas kelias piktnaudžiavimui keičiant vardą ir pavardę arba asmenybę, kai siekiama gauti naują pasą.

¹¹ Viešas elektroninis autentiškų asmens tapatybės ir kelionės dokumentų registras.

¹² 2013 m. spalio 21 d. 1 EUR = 17,26 Moldovos lėjos (MDL).

Bendrasis vertinimas, 1 skyrius

Moldovos Respublika imasi tinkamų priemonių dėl pamestų pasų ir susijusių sankcijų. Nuo 2015 m. bus išduodami pasai su integruotu lustu; šiuo metu naudojami pasai, į kuriuos klijuojamos įklijos, atitinka saugumo reikalavimus.

Moldovos Respublika patenkinamai įvykdė ketvirtosios VRLVP ataskaitos rekomendacijose nurodytus veiksmus ir toliau veiksmingai įgyvendino susijusius teisės aktus. Komisijos nuomone, **Moldovos Respublika tenkina 1 skyriuje nustatytus antrojo etapo kriterijus.**

2.2. 2 skyrius. Kova su neteisėta imigracija, įskaitant readmisiją

2.2.1. 2 skyrius, 1 tema. Sienų valdymas

2.2.1.1. VRLVP kriterijai

- **Veiksmingas sienų kontrolę reglamentuojančių teisės aktų įgyvendinamas atliekant tinkamus patikrinimus kertant sieną ir stebint sienas, užtikrinant veiksmingą procedūrų ir operatyvinės veiklos vykdymą, apžvelgiant nacionalinio ir vietos lygmens padėtį, be kita ko, atliekant rizikos analizę, vykdant žvalgybą ir valdant duomenų srautus, taip pat tiesiogiai prisijungiant prie atitinkamų nacionalinių bei tarptautinių duomenų bazių ir jomis naudojantis**

Pasienio policijos departamentas siekia stiprinti valstybinės sienos stebėjimo sistemą naudodamasis šiuolaikiška specializuota įranga, įskaitant stacionarias sienos apsaugos sistemas. Vykdamas ES remiamą projektą „Moldovos sienos apsaugos tarnybai (po reformos – Pasienio policijai) skirtas fiksuoto ir judriojo ryšio tinklas“ 575 kilometrų pasienio ruože sumontuotos 125 stacionarios ir 53 kupolinės vaizdo stebėjimo kameros, siekiant užtikrinti, kad siena būtų stebima iš bokštelių ir aplink juos esančių apžvalgos aikštelių, įrengtų viešojoje erdvėje, užkardose, Pasienio policijos departamento padalinių pastatuose ir sienos kirtimo punktų teritorijoje. Nacionaliniam koordinavimo centrui, kuris veikia nuo 2012 m. spalio 12 d., pavesta įgyvendinti teisės aktą, kuriuo sukuriamą nacionalinė valstybinės sienos kontrolės sistema. Įkurti penki regioniniai koordinavimo centrai ir 41 vietos koordinavimo (dispečerinis) punktas, veikiantys visą parą septynias dienas per savaitę. Dėl to centriniu lygmeniu sukurta 16 pareigybių, regioniniu lygmeniu – 66, vietos lygmeniu – 205. Kad ši veikla būtų vykdoma vadovaujantis geriausia ES praktika, 2013 m. surengti keli pažintiniai vizitai į ES valstybes nares¹³.

ES pasienio pagalbos misija (EUBAM) padėjo Pasienio policijos departamentui parengti kelis rizikos profilius ir sukurti elektroninę pranešimo sistemą, kuria naudojantis kasdien teikiama iš visos šalies gauta informacija, susijusi su nusikalstamumu pasienyje. Šia analitine medžiaga naudojasi regionų ir vietos lygmens vadovai, siekdami kuo tinkamiau paskirstyti išteklius pasienyje ir nukreipti keleivius bei transporto priemones antrosios linijos patikrinimams. Pasienio policijos departamentas sukūrė automatizuotos tarpvalstybinio srauto registravimo sistemos sudėtinę dalį – rizikos kriterijų modulį „PASSENGER“, kuris pasienio policijos pareigūnams automatiškai siunčia perspėjimus, pagal kuriuos gali būti vykdoma atranka. Šiuo modulių taip pat gali naudotis neseniai sukurti mobilieji Pasienio policijos departamento daliniai (žr. toliau).

Per pirmus šešis 2013 m. mėnesius 2 786 asmenims (iš kurių 2 212 siekė išvykti iš šalies) neleista kirsti Moldovos Respublikos valstybinės sienos. Dažniausiai asmenimis sienos neleista kirsti todėl, kad jie pateikė netinkamus arba nebegaliojančius dokumentus, neturėjo

¹³ Apsilankyta FRONTEX situacijų tyrimo centre ir Rumunijos pasienio policijos generalinėje inspekcijoje.

kelionės tikslo šalies vizos ir neatitiko reikalavimų, atsižvelgiant į sienos kirtimo punkto statusą. Vidaus reikalų ministerijos Pasienio policijos departamentas išnagrinėjo 173 baudžiamąsias bylas. 45 iš šių bylų perduotos teismui, o 33 – prokuratūrai. Bylos iškeltos dėl: kontrabandos (8), neteisėtos migracijos (8), neteisėto valstybinės sienos kirtimo (73), prekybos žmonėmis (2), neteisėto šaunamųjų ginklų laikymo (3) ir suklastotų dokumentų (79).

Atlikdami patikrinimus pasienio policijos pareigūnai naudojami rizikos modelių duomenų bazėmis, siekdami nustatyti riziką, susijusią su asmenimis, kurie siekia išvengti pasienio kontrolės. Pasienio policijos departamento rizikos analizės sistemoje naudojami su prekyba žmonėmis susiję rizikos profiliai, įtraukti į Pasienio policijos integruotą informacinę sistemą. Visi pasienio kontrolės padaliniai turi internetinę prieigą prie šių profilių, kurie nuolat atnaujinami. 2013 m., remdamasi rizikos kriterijais, pasienio policija pradėjo 11 prekybos žmonėmis bylų (su jomis siejami 24 asmenys); vienu atveju bandyta iš šalies išvežti vaikus. Pasienio policija ištyrė dvi bylas; kitos bylos buvo perduotos atitinkamoms teisėsaugos institucijoms.

- **Aprūpinimas tinkama infrastruktūra, technine įranga, IT sistemomis, finansiniais ir žmogiškaisiais ištekliais pagal integruoto sienų valdymo strategiją ir numatomą priimti veiksmų planą, taip pat veiksmingas mokymo programų ir kovos su korupcija priemonių įgyvendinimas**

2013 m. įgyvendinta 80 proc. iš 91 Integruoto sienų valdymo veiksmų plane numatytos priemonės, dar 20 proc. tebeįgyvendinamos. Įvykdyta pasienio policijos reorganizacija. Bendras Pasienio policijos departamento padalinių skaičius sumažintas 50 proc. regioniniu ir 42 proc. vietos lygmenimis. Nustatyta, kad Pasienio policijos departamento darbuotojų skaičius negali viršyti 3 500. Šiuo metu užpildyta 86 proc. galimų darbo vietų. 2013 m. Pasienio policijos departamentas užbaigė vietos lygmens skyrių struktūrinę reformą, taip įgyvendindamas atitinkamas EUBAM rekomendacijas. 2013 m. Pasienio policijos departamentas ėmėsi pajėgumų stiprinimo veiksmų. Įsigyta daug šiuolaikiškos įrangos¹⁴.

Vykdyta veikla ir surengti mokymo kursai, susiję su korupcijos prevencija ir kova su ja. Per pirmąjį 2013 m. pusmetį Pasienio policijos departamento specializuoto padalinio darbuotojai surengė 25 neskelbtus pasienio policijos padalinių patikrinimus ir atliko 196 tarnybinius patikrinimus, po kurių skirtos 227 nuobaudos, be kita ko, atleista 15 darbuotojų. Kišiniovo oro uoste įdiegta stebėjimo vaizdo kameromis sistema, kurią naudojant galima stebėti ne tik keleivių registravimą, patikras ir kontrolę, bet ir sienos kirtimo punktuose dirbančių tikrintojų elgesį, siekiant užkirsti kelią aktyviajai korupcijai. Be to, 220 Pasienio policijos departamento ir muitinės darbuotojų dalyvavo mokymuose, surengtuose padedant Nacionaliniam kovos su korupcija centrui. 2013 m. spalio mėn. sulaikytas 31 Moldovos muitinės tarnybos ir pasienio policijos pareigūnas, kuriems pareikšti kaltinimai dėl pasyviosios korupcijos.

- **Geresnis institucijų tarpusavio bendradarbiavimas (įskaitant Sienos apsaugos tarnybos ir teisėsaugos institucijų keitimąsi duomenimis), tarptautinis bendradarbiavimas, be kita ko, su kaimyninėmis šalimis, ir efektyviai įgyvendinamas darbo susitarimas su FRONTEX**

Sparčiai vystytas bendradarbiavimas su FRONTEX – Pasienio policijos departamento pareigūnai kartu su Lenkijos, Rumunijos ir Ispanijos sienos apsaugos tarnybų pareigūnais

¹⁴ 80 automobilių *Dacia Duster*, 105 visureigiai, 32 šilumos lauko žvalgytuvai, 420 dieninio matymo prietaisų, 304 naktinio matymo prietaisai, 354 nešiojamieji gama ir neutroninės spinduliuotės detektoriai, 66 patikros veidrodžiai, 62 endoskopai, 32 dokumentų tikrinimo įrenginiai *Regula 1019* ir 47 dokumentų nuskaitymo įrenginiai *Regula 7337*.

dalyvavo bendroje operacijoje „Focal Points Land and Air 2013“. 2013 m. FRONTEX koordinavimo centrai įkurti dviejuose Moldovos Respublikos sienos kirtimo punktuose – Crivoje ir Tudoroje. 2013 m. nuo kovo iki gegužės mėn. Nacionalinė muitinės tarnyba, bendradarbiaudama su Europos Komisijos kovos su sukčiavimu biuru (OLAF), vykdė regioninio lygmens operaciją (ROMOLUK), siekdama kovoti su tabako gaminių ir alkoholio kontrabanda. Įgyvendinant devintojo etapo veiksmų planą 2013 m. intensyviai bendradarbiauta su EUBAM. Vykstant bendroms FRONTEX operacijoms, kuriose dalyvavo Moldovos Respublika, palankesnės sąlygos keistis informacija sudarytos Moldovos pareigūnams prisijungus prie FRONTEX vieno langelio sistemos – agentūros internetinės keitimosi informacija su valstybėmis narėmis ir trečiosiomis šalimis platformos, taip pat prie Bendrų operacijų ataskaitų teikimo programos (JORA), kuri yra agentūros pranešimų ir duomenų, susijusių su incidentais, nustatytais vykdant operacijas, teikimo, valdymo ir analizavimo priemonė.

Nors Pasienio policijos departamento ir Migracijos ir prieglobsčio biuro keitimasis informacija pagerėjo, tačiau šioje srityje reikalingos tolesnės investicijos. Reikia įdiegti elektroninę keitimosi informacija modulį, kuriuo būtų sujungtos Pasienio policijos departamento ir Migracijos ir prieglobsčio biuro duomenų bazės.

Moldovos valdžios institucijos jau seniai užsibrėžė tikslą patobulinti migrantų, Moldovos ir Ukrainos sieną kertančių Uždnestrės ruože, srautų stebėjimo sistemą. Moldovos valdžios institucijos sukūrė specialų migrantų srautų stebėjimo mechanizmą¹⁵. Pagal šį mechanizmą užsienio keliautojai, kurie sieną kirta Uždnestrės ruože, turi per 72 val. nuo sienos kirtimo užsiregistruoti Moldovos Respublikos teritorijoje; pagal jį taip pat numatyti būtini administraciniai pajėgumai ir procedūros, siekiant supaprastinti registracijos tvarką. Registracija yra nemokama. 2013 m. spalio mėn. pabaigoje prie administracinės sienos pradėjo veikti šeši teritoriniai Migracijos ir prieglobsčio biuro skyriai. Teritoriniai skyriai naudoja 2004 m. įsteigtų Vidaus muitinės kontrolės postų infrastruktūrą. Reikėtų apsvarstyti galimybę parengti teisės aktą, kuriame būtų įtvirtintos nedviprasmiškos nuostatos dėl užsieniečių registracijos. Būtina kuo greičiau pradėti vykdyti komunikacijos strategiją, kurios paskirtis – paaiškinti šias naujas taisykles. Visų pirma nuostatomis neturėtų būti kliudoma keliautojų srautui, be to, pagal jas neturėtų būti taikomos administracinės nuobaudos, kai susidaro nuo keliautojų valios nepriklausančios aplinkybės. Tai susiję su tuo, kad Moldovos valdžios institucijos neužtikrina visapusiškos sienos kontrolės centriniame Ukrainos ir Moldovos Respublikos valstybės sienos ruože.

2.2.1.2. Poveikio vertinime pateiktos rekomendacijos

- *Toliau stiprinti sienų kontrolę, be kita ko, rizikos analizę ir stebėjimo priemones, taip pat užkirsti kelią korupcijai pasienyje ir su ja kovoti, toliau stiprinti bendradarbiavimą su EUBAM visose sienų valdymo srityse*

Žr. 2 skyriaus 1 temą. VRLVP kriterijai. 2013 m. EUBAM surengė per 20 bendrų pagalbos pratybų, kuriose dalyvavo Moldovos Respublikos ir Ukrainos sienos apsaugos tarnybos. Bendros priemonės buvo grindžiamos nustatyta rizika, kaip antai, tabako gaminių ir kitų akcizais apmokestinamų prekių (etanolio ir kt.) kontrabanda, su automobiliais susiję nusikaltimai, neteisėta migracija / neteisėtas žmonių įvežimas ir prekyba žmonėmis, vartojimo prekių ir mėsos kontrabanda. Atsižvelgiant į apibrėžtus tikslus bendros pagalbos pratybos buvo vykdomos visame bendros sienos ruože, įskaitant sienos kirtimo punktus ir „žaliąją“ bei

¹⁵ Atitinkamomis priemonėmis bus užtikrinta, kad nebūtų papildomai varžoma Uždnestrės regiono gyventojų judėjimo laisvė, ir bus atsižvelgta į saugumo zonoje galiojančius susitarimus. Šis mechanizmas taikomas tik užsienio šalių piliečiams, kurie nėra Uždnestrės regiono gyventojai ir kurie Ukrainos ir Moldovos sieną kerta Uždnestrės ruože.

„mėlynąją“ sienas, taip pat vidaus vietovėse. Galutiniame šių pratybų vertinime nurodyta, kad reikia tęsti mokymą darbo vietoje ir daryti pažangą tokiose srityse, kaip antai: tarnybų bendradarbiavimas, rizikos analizės įgūdžiai ir naudojimas mobiliisiais daliniais bei jų įranga.

- *Glaudžiau bendradarbiauti su kaimyninėmis šalimis. Stiprinti dvišalį bei tarptautinį bendradarbiavimą ir keitimąsi statistiniais, analitiniais, taktiniais ir žvalgybiniais duomenimis, taikant tokias priemones kaip bendrų tarpvalstybinių operacijų inicijavimas ir (arba) dalyvavimas jose, jungtinės tyrimų grupės ir bendros žvalgybos grupės, ryšių palaikymo pareigūnų mainų vykdant tokias operacijas supaprastinimas ir mokymas, susijęs su vadovavimu bendroms sienų kontrolės ir muitinio tikrinimo operacijoms*

2013 m. Pasienio policijos departamentas daugiausia dėmesio skyrė bendradarbiavimo susitarimų, kuriuos jis yra pasirašęs su Lenkijos, Latvijos, Lietuvos, Estijos ir Gruzijos sienos apsaugos tarnybomis, įgyvendinimui. Įgyvendinant šiuos susitarimus 96 Pasienio policijos departamento pareigūnai dalyvavo mokymuose Lenkijoje, kurie surengti vykdant rizikos valdymo ir nusikaltimų analizės srities projektą „Kovos su tarpvalstybiniu nusikalstamumu sistemoje esančios informacijos valdymas“. Pasienio policijos departamento atstovai vyko pažintinio vizito į Estiją, kurio tikslas – susipažinti su Europos standartus atitinkančia dokumentų saugumo ir tikrinimo sistema. Talkinant EUBAM surengtos dvi bendros operacijos – „OVIDIUS“ IR „PONTUS EUXINUS“, kurių tikslas buvo, bendradarbiaujant su Ukraina, ES, valstybėmis narėmis ir tarptautiniais ekspertais, stiprinti Vidaus reikalų ministerijos padalinių, muitinės ir saugumo tarnybų pajėgumus užtikrinti tarpvalstybinio nusikalstamumo prevenciją ir kovą su juo.

Pasienio policijos departamentas ir Migracijos ir prieglobsčio biuras aktyviai dalyvauja 1-os darbo grupės, atsakingos už kovą su prekyba žmonėmis ir neteisėta migracija, kuriai vadovauja EUBAM, reguliariuose ir *ad-hoc* posėdžiuose. Į šiuos posėdžius susirenka tyrėjai iš visų Moldovos ir Ukrainos teisėsaugos institucijų, taip pat iš ES valstybių narių, Europolo, FRONTEX ir Pietryčių Europos teisėsaugos centro (SELEC), kurie bendrai siekia keisti informaciją ir stiprinti pajėgumus, kad galėtų teikti paramą vykdant bendrus tyrimus, susijusius su neteisėta migracija ir prekyba žmonėmis. Moldovos teisėsaugos institucijų (muitinės, Vidaus reikalų ministerijos ir Pasienio policijos departamento) atstovai aktyviai dalyvauja ir kituose EUBAM projektuose, pavyzdžiui, 2-oje darbo grupėje, atsakingoje už kovą su prekių ir cigarečių kontrabanda, Intelektinės nuosavybės teisių darbo grupėje, Ginklų darbo grupėje, Narkotinių medžiagų darbo grupėje ir Su transporto priemonėmis susijusių nusikaltimų darbo grupėje. Visos šios darbo grupės prisideda renkant naujausią informaciją apie esamą padėtį, kaupiant išteklius ir bendrai reaguojant į grėsmę, kylančią dėl atitinkamoje teritorijoje vykdomos tarpvalstybinės nusikalstamos veiklos.

- *Gerinti mokymo kokybę ir stiprinti gebėjimus, susijusius su tarptautiniu muitinių ir teisėsaugos institucijų bendradarbiavimu ir keitimusi informacija*

Žr. 2 skyriaus 1 temą. VRLVP kriterijai.

- *Koordinuoti bendros sienos kontrolės veiklą. Dalytis žvalgybos informacija ir didinti bendros padėties vertinimo operatyviniu lygmeniu mastą*

2013 m. liepos 4 d. pradėtos derybos dėl Moldovos Respublikos Vyriausybės ir Ukrainos ministrų kabineto susitarimo dėl ryšių centrų prie Moldovos ir Ukrainos sienos. Šiuo susitarimu bus grindžiama nauja keitimosi informacija koncepcija, naujų bendravimo formų kūrimas – vadovaujantis geriausia ES praktika Moldovos ir Ukrainos pasienyje bus steigiami ir veiks ryšių centrai.

Šiuo metu atnaujinamas Moldovos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir Ukrainos valstybinės sienos apsaugos tarnybos protokolas dėl keitimosi analitine informacija ir statistiniais duomenimis. 2013 m. nutarta protokolą atnaujinti įtraukiant į jį nuostatą dėl kasdienio keitimosi informacija apie padėtį bendrame pasienio ruože. Be to, Moldovos Respublikos ir Ukrainos pasienio tarnybos kas mėnesį rengia bendras rizikos vertinimo ataskaitas. EUBAM teikė paramą abiejų šalių sienos apsaugos tarnyboms, kad jos sustiprintų keitimąsi operatyvine informacija ir įgyvendintų kasdienio migrantų srautų per Moldovos ir Ukrainos sienos centrinį Uždnestrės ruožą stebėjimo sistemą. Imta keistis anonimiais trečiųjų šalių piliečių, kirtusių bendrą valstybės sieną centriniame pasienio ruože, duomenimis.

- *Glaudžiau bendradarbiauti su kaimyninėmis šalimis, ypač su Ukraina*

2013 m. gegužės–birželio mėn. įvyko keli Pasienio policijos departamento, Kovos su prekyba žmonėmis centro, Migracijos ir prieglobsčio biuro, Ukrainos sienos apsaugos tarnybos, Tarptautinės migracijos organizacijos ir EUBAM ekspertų susitikimai. Per šiuos susitikimus parengta speciali migracijos ir prekybos žmonėmis kertant Moldovos ir Ukrainos valstybinę sieną ataskaita.

Moldovos Respublikos ir Ukrainos valstybinės sienos demarkacijos procesą numatyta užbaigti iki 2014 m. pabaigos. Jau demarkuota 1 202,5 iš 1 222 kilometrų sienos. Dar reikia demarkuoti 19,2 kilometrų ruožą centriniame ir 0,3 kilometro ruožą pietiniame bendros sienos sektoriuose. Rengiami paskutiniai sienos demarkacijos dokumentai, susiję su visais sektoriais. Atsižvelgus į padarytą pažangą pradėta rengti Moldovos Respublikos ir Ukrainos sutartis dėl valstybinės sienos teisinio režimo. 2013 m. įvyko keturi derybų dėl Moldovos Respublikos ir Ukrainos susitarimo dėl valstybinės sienos teisinio režimo projekto raundai. 2013 m. gegužės 21 d. įvyko derybos dėl vyriausybės lygmens trišalio dokumento, kuriuo nustatoma ir pažymima Moldovos, Rumunijos ir Ukrainos valstybinių sienų sankirta (*triplex confinium*), rengimo.

- *Toliau bendradarbiauti su EUBAM ir atsižvelgti į EUBAM rekomendacijas dėl veiksmingesnio ir aktyvesnio mobiliųjų dalinių naudojimo*

EUBAM pažymi¹⁶, kad 2012 m. nustatyti 83 Moldovos piliečiai, kurie, pateikę suklastotus dokumentus, siekė išvykti iš Moldovos Respublikos ir toliau keliauti į ES šalis – tai yra 29 proc. mažiau nei 2011 m. (117). Ataskaitoje taip pat pabrėžiama, kad siekiant liberalizuoti vizų režimą nuolat tobulinamos sienų ir migracijos valdymo sistemos, apskritai mažėja neteisėtos migracijos Moldovos Respublikoje mastas ir stiprinama neteisėtos migracijos Moldovos pasienyje kontrolė.

Visoje šalies teritorijoje vykdoma mobiliųjų dalinių tarptautinių maršrutų kontrolė yra labai svarbi neteisėtos migracijos ir tarpvalstybinio nusikalstamumo prevencijos priemonė. Pasienio policijos departamentas įsteigė Mobiliųjų dalinių direktoratą, kuris tinkamai aprūpintas tiek centriniu, tiek regioniniu lygmenimis. Teisės aktas dėl Pasienio policijos departamento mobiliųjų dalinių patvirtintas 2013 m. rugsėjo 20 d. Vyriausybės potvarkiu Nr. 752; šiame teisės akte nustatyta mobiliųjų dalinių paskirtis, užduotys ir teisės vykdant taktinius ir operatyvinius Pasienio policijos departamento veiksmus, taip pat su viešąja tvarka ir saugumu susijusius Vidaus reikalų ministerijos užduotis. Teisės akte numatyta galimybė remiantis bendradarbiavimo susitarimais sukurti bendrus mobiliuosius dalinius. Iš dalies pakeistas

¹⁶ 2013 m. liepos 16 d. EUBAM specialioji ataskaita „Neteisėta migracija ir prekyba žmonėmis Moldovos ir Ukrainos pasienyje 2012 m.“ („Irregular Migration and Trafficking in Human Beings at the Moldovan-Ukrainian Border 2012“).

Moldovos Respublikos teisės aktas dėl kelių eismo, papildant jį nuostatomis, kuriomis Pasienio policijos mobiliesiems daliniams leista savo veiklą vykdyti viešuosiuose keliuose.

2013 m. vasario–kovo mėn. bendri Pasienio policijos departamento ir Muitinės tarnybos mobilieji daliniai vykdė bendras operacijas, per kurias: patikrintos 477 transporto priemonės, iš jų 396 buvo su valstybiniais registracijos numeriais, 81 – su užsienio valstybės registracijos numeriais. Per šias operacijas nustatyti ir dokumentais patvirtinti 1 neteisėto akcizais apmokestinamų gaminių (etilo alkoholio) vežimo atvejais, 3 vartojimo prekių vežimo neturint prekių kilmės sertifikato atvejais, 2 suklastotų įgaliojimų, susijusių su transporto priemonėmis, atvejais ir 2 suklastotų automobilių valstybinių numerių atvejais.

2.2.2. 2 skyrius, 2 tema. Migracijos valdymas

2.2.2.1. VRLVP kriterijai

- **Tolesnis veiksmingas ES ir Moldovos Respublikos readmisijos susitarimo ir Moldovos piliečių (savanoriškai grįžtančių arba grąžinamų) reintegracijos priemonių įgyvendinimas**

Pagal readmisijos susitarimą, sudarytą su Europos Sąjunga ir ES nepriklausančiomis šalimis, 2013 m. sausio 1 d. – liepos 31 d. laikotarpiu Vidaus reikalų ministerija išnagrinėjo 83 readmisijos prašymus, kuriuos pateikė: Prancūzija (35 prašymai), Austrija (8), Vokietija (7), Ispanija (10), Šveicarija (6), Rumunija (7), Belgija (9), Švedija (1). Per tą patį laikotarpį į Moldovos Respubliką grąžinti 42 Moldovos piliečiai, o iš Moldovos Respublikos teritorijos į ES valstybes narės grąžinti 2 ES piliečiai (1 asmuo grąžintas į Rumuniją, 1 – į Vengriją). Išnagrinėjus visus readmisijos prašymus, kuriuos pateikė ES valstybės narės, nustatyta, kad 8 asmenys nėra Moldovos Respublikos piliečiai arba neturi jokių ryšių su Moldovos Respublika.

Grąžinimo ir readmisijos srityje sėkmingai pradėti vykdyti du ES finansuojami projektai. Projektas „Migracijos valdymo stiprinimas ir bendradarbiavimas readmisijos klausimais Rytų Europoje“¹⁷ (MIGRECO)“ pradėtas 2013 m. kovo 21 d. ir bus vykdomas dvejus metus. Projektą įgyvendina Tarptautinė migracijos organizacija (TMO). Projektas „Parama Moldovos Respublikai įgyvendinant ES ir Moldovos Respublikos vizų režimo liberalizavimo veiksmų planą. Kova su neteisėta migracija Moldovos Respublikoje“¹⁸ (FIRMM)“ pradėtas 2013 m. kovo 20 d. Šį projektą dvejus metus vykdys Tarptautinis migracijos politikos kūrimo centras (ICMPD). Abiem projektais prisidedama prie Migracijos ir prieglobsčio biuro pajėgumų stiprinimo ugdant reikiamus derybų ir su kitomis trečiosiomis šalimis sudarytų readmisijos susitarimų bei su ES valstybėmis narėmis¹⁹ pasirašytų įgyvendinimo protokolų įgyvendinimo įgūdžius.

- **Veiksmingas migracijos valdymo teisinės sistemos įgyvendinimas, įskaitant administracinių struktūrų, turinčių aiškius ir tinkamus įgaliojimus visose migracijos valdymo srityse, kūrimas ir aprūpinimas reikiamais žmogiškaisiais ištekliais; veiksmingas atitinkamų tarnybų savitarpio bendradarbiavimas**

Vykdant Vidaus reikalų ministerijos reformą ir siekiant apskritai sustiprinti migracijos valdymą Moldovos Respublikoje, išsamiai peržiūrėta Migracijos ir prieglobsčio biuro

¹⁷ Moldovos Respublikai numatytas biudžetas – 673 000 EUR

¹⁸ Moldovos Respublikai numatytas biudžetas – 1 200 000 EUR.

¹⁹ Įsigaliojo vienuolika įgyvendinimo protokolų, kuriuos Moldovos Respublika pasirašė su šiomis ES valstybėmis narėmis: Estija, Vengrija, Rumunija, Slovakija, Vokietija, Austrija, Lietuva, Latvija, Malta, Danija, Bulgarija ir Čekija. Taip pat pasirašytas įgyvendinimo protokolas su Beniliukso šalimis (Belgija, Liuksemburgu ir Nyderlandais) ir dvišalė readmisijos sutartis su Danija. Šiuo metu dėl įgyvendinimo protokolų projektų deramasi su Graikija, Suomija, Jungtine Karalyste ir Švedija.

institucinė sistema (pagal 2013 m. vasario 28 d. Vidaus reikalų ministerijos įsakymą Nr. 70). Migracijos ir prieglobsčio biurui suteiktas departamento statusas, o jo darbuotojų skaičius padidintas beveik du kartus – nuo 104 iki 198.

2013 m. liepos 1 d. įsigaliojo 2012 m. birželio mėn. pasirašytas Moldovos Respublikos ir Europos Sąjungos susitarimas, kuriuo iš dalies keičiamas Moldovos Respublikos ir Europos bendrijos susitarimas dėl vizų režimo supaprastinimo. Paskutiniame Moldovos Respublikos ir ES jungtinio įgyvendinimo komiteto posėdyje, kuris 2013 m. birželio 12 d. įvyko Briuselyje, teigiamai įvertinta pažanga, padaryta įgyvendinant susitarimą. 2012 m. Moldovos piliečiams išduotų ES vizų skaičius išaugo iki 157 974. Atmestų prašymų išduoti vizą vidurkis 2012 m. sumažėjo iki 3,05 proc., palyginti su 7,02 proc. 2010 m. 2012 m. ES valstybės narės išdavė 101 135 vizas Moldovos piliečiams, iš jų 45,01 proc. buvo daugkartinės vizos, įskaitant 26,71 proc. Šengeno vizų. Iš visų 2008 m. išduotų vizų daugkartinės vizos sudarė tik 11,6 proc.

2012 m. daugiausia daugkartinė vizų išdavė Rumunija (61,94 proc. arba 32 533 vizos iš 52 520), Lietuva (45,15 proc. arba 647 vizos iš 1 433) ir Italija (36,07 proc. arba 3 795 vizos iš 10 521). Didžiausias atmestų prašymų išduoti vizą vidurkis 2012 m. nustatytas Prancūzijoje (9,8 proc. arba 434 atmesti prašymai iš 4 391), Čekijoje (9,52 proc. arba 439 atmesti prašymai iš 4 610) ir Italijoje (8,03 proc.²⁰ arba 918 atmestų prašymų iš 11 439). Mažiausiai prašymų išduoti vizą atmetė Bulgarija (0,04 proc. arba 25 atmesti prašymai iš 56 864), Rumunija (2,78 proc. arba 1 502 atmesti prašymai iš 54 022) ir Vokietija (2,43 proc.²¹ arba 162 atmesti prašymai iš 6 679).

- **Nustatytas ir reguliariai atnaujinamas migracijos profilis, užtikrinama veiksminga migracijos masto ir srautų duomenų analizė**

2013 m. balandžio mėn. oficialiai paskelbta Moldovos Respublikos plataus masto migracijos profilio ataskaita. Moldovos Respublikos Vyriausybė, koordinuojant Vidaus reikalų ministerijos Migracijos ir prieglobsčio biurui, ir toliau užtikrins, kad ataskaita būtų rengiama periodiškai ir nepriklausomai. Šiuo tikslu 2013 m. pabaigoje, atsižvelgiant į rodiklių sąrašą, bus paskelbtas atnaujintų statistinių duomenų rinkinys.

Sociologinės, politinės ir psichologinės analizės ir tyrimų centras (CIVIS) ir Tarptautinė pirminės informacijos apie šalis agentūra, vykdydami ES remiamą projektą, atliko²² nepriklausomą plataus masto migrantų ir namų ūkių apklausą²³, kuri yra ES remiamo projekto „Migracijos ir vystymosi ryšio stiprinimas (NEXUS Moldova)“ dalis. Atlikus tyrimą nustatyta, kad 370 000 Moldovos piliečių, t. y. 11 proc. visų šalies gyventojų, yra išvykę į užsienį kaip ilgalaikiai darbo migrantai, dar 109 000 moldavų, t. y. 6,6 proc. visų šalies gyventojų, vyksta į kitas šalis kaip sezoniniai darbuotojai-migrantai. 81 proc. sezoninių darbuotojų-migrantų vyksta į Rusijos Federaciją, 7 proc. – į Italiją. Tyrimo rezultatai rodo, kad 91,2 proc. gyventojų, kurie dar nėra vykę į migraciją (įskaitant darbo migraciją, studijas, sezoninę ir vidinę migraciją), neketina migruoti. Apie 56 000 žmonių (3,4 proc. visų šalies gyventojų) planuoja ilgam vykti į kitą šalį kaip darbo migrantai ir 51 000 žmonių (3,3 proc. visų šalies gyventojų) ketina ieškoti sezoninio darbo užsienyje.

- **Nuoseklus veiksmingos neteisėtos migracijos šalies teritorijoje nustatymo metodikos įgyvendinimas, rizikos analizės vykdymas (įskaitant atitinkamų tarnybų pranešimus ir analizę kiekvienu administraciniu lygmeniu, pavyzdžiui, vietos, centriniu ir kt.) ir**

²⁰ 2013 m. šis rodiklis sumažėjo iki 5 proc.

²¹ 2013 m. šis rodiklis sumažėjo iki 1,4 proc.

²² Projekto „Migracijos ir vystymosi ryšio stiprinimas. Integruotų paslaugų teikimo Moldovos pilietybę turintiems migrantams ir jų bendruomenėms bandymas („NEXUS Moldova“)“.

²³ „NEXUS Moldova“ namų ūkių apklausa, 2013 m. gegužės–rugpjūčio mėn.

organizuotos padedamos neteisėtos migracijos atvejų tyrimas, be kita ko, veiksmingai bendradarbiaujant atitinkamoms tarnyboms

Per pirmąjį 2013 m. pusmetį, Vidaus reikalų ministerijai taikant pažeidimų nustatymo šalies teritorijoje metodus, nustatyta 312 buvimo šalyje taisyklių pažeidimų: 270 atvejais užsienio piliečiai ir asmenys be pilietybės pažeidė buvimo šalyje taisykles, 42 atvejais nustatyta, kad užsienio piliečiai dirbo neturėdami leidimo. Migracijos ir prieglobsčio biuras priėmė 73 sprendimus dėl užsieniečių grąžinimo, o teismai priėmė 26 sprendimus dėl užsieniečių išsiuntimo.

Siekiant stiprinti migracijos valdymą visose srityse ir didinti pajėgumus, kad būtų užtikrinta neteisėto užsieniečių buvimo Moldovos Respublikoje prevencija ir kova su juo, buvo peržiūrėta Migracijos ir prieglobsčio biuro Kovos su neteisėtu užsieniečių buvimu direktorato struktūra ir nuo 11 iki 47 padidintas jo darbuotojų skaičius. Kovos su neteisėtu užsieniečių buvimu direktorate įsteigti trys regioniniai kovos su neteisėtu užsieniečių buvimu skyriai (šiaurinis – Belcyje, centrinis – Kišiniove ir pietinis – Komrate), kuriuose dirba 34 darbuotojai. Iki 2013 m. rugsėjo mėn. atrinkta 85 proc. darbuotojų naujoms darbo vietoms užimti.

ES finansuojamu projektu „Parama Moldovos Respublikai įgyvendinant ES ir Moldovos Respublikos vizų režimo liberalizavimo veiksmų planą. Kova su neteisėta migracija Moldovos Respublikoje (FIRMM)“ stiprinami centrinių ir vietos lygmens valdžios institucijų pajėgumai nustatyti neteisėtus migracijos atvejus šalies teritorijoje; pagal šį projektą taip pat teikiama pagalba reikalingai įrangai įsigyti. Vykdydamas FIRMM projektą Migracijos ir prieglobsčio biuras sukūrė naują skyrių, kuriam pavesta plėtoti informaciją, valdyti duomenis ir vykdyti rizikos analizę; bus remiamas šio skyriaus operacijų ir analitinių pajėgumų konsolidavimas. Pagal šį projektą taip pat sukurta vidaus darbo grupė, kurios užduotis – parengti imigracijos ir prieglobsčio analizės bei rizikos vertinimo metodiką. Šiai darbo grupei padės ES valstybių narių ekspertai.

Per pirmus septynis 2013 m. mėnesius iškeltos 34 baudžiamosios bylos dėl neteisėtos migracijos, palyginti su 82 bylomis per tą patį 2012 m. laikotarpį (58,5 proc. mažiau). 2013 m. Migracijos ir prieglobsčio biuras tris bylas perdavė prokuratūrai, kuri pradėjo baudžiamąjį tyrimą.

- **Tinkamos infrastruktūros (įskaitant sulaikymo centrus) kūrimas ir atsakingų institucijų stiprinimas, siekiant užtikrinti, kad neteisėtai Moldovoje gyvenantys ir (arba) per ją vykstantys trečiųjų šalių piliečiai būtų efektyviai išsiunčiami iš Moldovos Respublikos teritorijos**

Siekiant stiprinti pajėgumus ir pagerinti tiek grąžinimo procedūrų veiksmingumą, tiek užsieniečiams teikiamų paslaugų kokybę, buvo peržiūrėta Vidaus reikalų ministerijos Užsieniečių laikino sulaikymo centro struktūra (2013 m. vasario 28 d. Ministro įsakymas Nr. 70). Nustačius naują struktūrą darbuotojų skaičius padidėjo nuo 29 iki 40. Saugumo ir prieigos tarnybos darbuotojų skaičius padidėjo nuo 17 iki 25, o Tapatybės nustatymo ir palydos tarnybos – nuo 5 iki 6. Logistikos tarnybai skirtos dvi papildomos darbo vietos.

Siekdami užtikrinti, kad sulaikytiems migrantams būtų teikiamos teisinės paslaugos, 2013 m. rugpjūčio 6 d. Migracijos ir prieglobsčio biuras, Nacionalinė valstybės teisinės pagalbos tarnyba ir Advokatų teisinės pagalbos centras (nevyriausybinė organizacija) pasirašė susitarimo memorandumą. Juo numatyta, kad Nacionalinė valstybės teisinės pagalbos taryba ir Advokatų teisinės pagalbos centras teiks pirmines konsultacijas ir būtiną teisinę pagalbą visiems Užsieniečių laikino sulaikymo centre įkurdintiems asmenims. Per pirmąjį 2013 m. pusmetį centre buvo apgyvendinti 34 užsieniečiai. Vidutinė sulaikymo trukmė viršijo du

mėnesius. Santykinai ilgo vidutinio laikotarpio iki išsiuntimo priežastis buvo ta, kad kai kurios trečiosios šalys vangiai teikė atsakymus.

2.2.2.2. Poveikio vertinime pateiktos rekomendacijos

- *Rengti testines, tikslines informavimo kampanijas, kuriomis būtų siekiama paaiškinti su beviziu režimu susijusias teises ir pareigas, įskaitant informaciją apie patekimo į ES darbo rinką taisykles (be kita ko, per ES imigracijos portalą), ir atsakomybę už bet kokią pagal bevizį režimą suteiktų teisių pažeidimą*

2013 m. liepos mėn. sukurtas Informavimo ir ryšių palaikymo Europos integracijos klausimais iniciatyvinis komitetas. Komitetui pirmininkauja Užsienio reikalų ministro pavaduotojas, jo veikloje dalyvauja Ministro Pirmininko patarėjas, atsakingas už aukšto lygio pareigūnų ryšių palaikymą ES klausimais, Ministro Pirmininko atstovas spaudai, Ministro Pirmininko patarėjai, Užsienio reikalų ministerijos Europos integracijos ir žiniasklaidos generalinio direktorato atstovai. Iniciatyvinis komitetas posėdžiauja kartą per savaitę arba kartą per dvi savaites. Parengtas ir 2013 m. liepos mėn. pradėtas įgyvendinti veiksmų planas, susijęs su trumpojo, vidutinio ir ilgojo laikotarpių prioritetais. Vizų režimo liberalizavimas yra vienas svarbiausių klausimų, dėl kurių diskutuojama su visuomene. Vien 2013 m. rugpjūčio–spalio mėn. surengta per 20 viešų renginių bevizio režimo tema. Rugsėjo mėn. Moldovos Respublikos užsienio ir Europos integracijos reikalų ministerija surengė atskirus ir bendrus neformalius susitikimus su žiniasklaidos atstovais (visų televizijos kanalų, didžiausių radijo stočių, elektroninių žiniasklaidos priemonių ir spaudos redaktorais), per kuriuos buvo paaiškinta, kokie bus ES ir Moldovos dialogo prioritetai iki Vilniaus aukščiausiojo lygio susitikimo ir kokia darbotvarkė bus įgyvendinama po jo, taip pat pateikta naujausia informacija, susijusi su VRLVP įgyvendinimu.

2.2.3. 2 skyrius, 3 tema. Prieglobsčio politika

- **Veiksmingas prieglobsčio teisės aktų, įskaitant nuostatą dėl pakankamos infrastruktūros ir atsakingų institucijų stiprinimo (personalo, finansavimo), įgyvendinimas, ypač kiek tai susiję su prieglobsčio procedūromis, prieglobsčio prašytojų priėmimu ir jų teisių apsauga, taip pat pabėgėlių integracija; sąlygų asmenims, kuriems suteikta tarptautinė apsauga, pagal įstatymus gauti reikiamus kelionės dokumentus sudarymas**

2012 m. prieglobsčio prašymus pateikė 162 asmenys, 19 asmenų pripažinti pabėgėliais, 45 asmenims suteikta humanitarinė apsauga ir 55 asmenims atsisakyta suteikti bet kokios rūšies apsaugą. 2013 m. sausio 1 d. – birželio 30 d. laikotarpiu prieglobsčio prašymus pateikė 54 asmenys, 9 asmenys pripažinti pabėgėliais, 43 asmenims suteikta humanitarinė apsauga, 22 asmenims atsisakyta suteikti bet kokios rūšies apsaugą. 2012 m. vidutinė prašymo nagrinėjimo trukmė nuo prašymo pateikimo iki pirmosios instancijos sprendimo priėmimo buvo 107 dienos, o trukmė nuo prašymo pateikimo iki galutinio sprendimo priėmimo – 401 diena. Pirmąjį 2013 m. pusmetį administracinė procedūra vidutiniškai trukdavo 129 dienas; jeigu būdavo teikiama apeliacija – 289 dienas. Taikant administracinę procedūrą prieglobsčio prašymas nagrinėjamas nuo vieno iki šešių mėnesių. 2013 m. liepos 1 d. duomenimis, Moldovos Respublikos teritorijoje buvo 272 asmenys, kuriems suteikta apsauga: 79 pabėgėliai ir 135 humanitarinės apsaugos gavėjai. Šiuo metu laukiama pirmosios instancijos arba apeliacinio teismo sprendimų dėl 58 asmenų. Daugiausia prašymų yra pateikę Sirijos, Armėnijos, Afganistano, Rusijos Federacijos, Azerbaidžano, Kirgizstano ir Sudano piliečiai.

2013 m. birželio 12 d. priimtas Vyriausybės sprendimas Nr. 362 dėl finansinės paramos pabėgėliams ir humanitarinės apsaugos gavėjams teikimo 2013 m. Nustatytas paramos dydis buvo 577,50 MDL ir sudarė apie 15 proc. 2013 m. vidutinio darbo užmokesčio. 2013 m.

prašymus suteikti paramą pateikė 25 asmenys, parama skirta 22 asmenims (parama skirta 21 Sirijos piliečiui ir 1 Sudano piliečiui); atmesti trys prašymai suteikti paramą, kuriuos pateikė Armėnijos piliečiai. Pirmąjį 2013 m. pusmetį 59 užsieniečiai užsiregistravo darbo biržose, 15 iš jų įsidarbino.

2013 m. balandžio mėn. pasirašytas susitarimas dėl ES finansuojamo projekto, susijusio su prieglobsčio sistemų kokybės iniciatyvos įgyvendinimu Rytų Europoje ir Pietų Kaukaze; už pabėgėlių statuso nustatymą atsakingi darbuotojai dalyvavo tęstiniuose mokymuose. Pagal projektą taip pat numatyta, kad pradės veikti Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro biuro platformos *Refworld* versija rusų kalba. Už pabėgėlių statuso nustatymą atsakingi darbuotojai taip pat dalyvauja įgyvendinant bandomąjį projektą Nr. 4 „Mokymai, susiję su kokybe prieglobsčio srityje“, kuris vykdomas pagal Prahos procesą ir kurį remia Vokietijos migracijos reikalų federalinis biuras bei Švedijos migracijos reikalų taryba. Visi Migracijos ir prieglobsčio biuro Prieglobsčio ir integracijos direktorato konsultantai reikalavimų atitikties klausimais dalyvavo Europos prieglobsčio srities mokymo programoje – tai elektroninio formato internetiniai kursai informacijos apie kilmės šalį, įtraukties sąlygų ir dokumentų rengimo bei sprendimų priėmimo temomis. Tyrėjas, dirbantis informacijos apie kilmės šalį srityje, ir už sprendimų priėmimą atsakingi Migracijos ir prieglobsčio biuro darbuotojai dalyvavo Europos prieglobsčio srities mokymo programoje, susijusioje su informacija apie kilmės šalį, ir galėjo naudotis visomis oficialiomis viešomis Informacijos apie kilmės šalį portale esančiomis duomenų bazėmis.

Vykdamas ES finansuojamą ir Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro biuro įgyvendinamą vietos integracijos projektą ir regioninės apsaugos programą 2013 m. toliau rengti mokymai, susiję su teise prašyti suteikti prieglobstį ir vėlesnėmis procedūromis, taip pat su prieglobsčio prašytojų bei pabėgėlių teisėmis²⁴, kuriuose dalyvavo Prieglobsčio ir integracijos direktorato darbuotojai, pasienio policijos pareigūnai ir teisėjai. 2013 m. birželio 5 d. patvirtintos instrukcijos dėl įrodymų ir bylų, susijusių su apgyvendinimo centre įkurdintais asmenimis, laikymo ir saugojimo, parengtos remiantis Reglamentu dėl apgyvendinimo centro, kuris patvirtintas 2012 m. gruodžio 28 d. Vyriausybės sprendimu Nr. 1023. Šiuo metu tarnybos svarsto šio centro etikos kodeksą.

Bendrasis vertinimas, 2 skyrius

Moldovos Respublika prie sausumos sienos ėmė diegti technologijomis pagrįstas stebėjimo sistemas. Įsigyta papildomos įrangos ir transporto priemonių. Sukurti ir veikia mobilieji daliniai. Sustiprinti Migracijos ir prieglobsčio biuro pajėgumai ir išplėsta jo teritorinė aprėptis; Uždnistrės regione pradėjo veikti šeši teritoriniai skyriai. Prieglobsčio srityje įvykdyti visi veiksmai; įsibėgėja teisėsaugos institucijų darbuotojams ir teisėjams skirti mokymai.

Moldovos Respublika patenkinamai įvykdė ketvirtosios VRLVP ataskaitos rekomendacijose

²⁴

2013 m. balandžio 16 d. Kahulyje surengtas seminaras pabėgėlių teisės tema, kuriame dalyvavo 37 vyresnieji pasienio policijos pareigūnai. Šalies šiaurėje Migracijos ir prieglobsčio biuras ir Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro biuras surengė tarpvalstybinę misiją, kuria siekta skatinti laikytis pabėgėlių apsaugos principų užtikrinant sienų valdymą ir stiprinti Rumunijos ir Moldovos Respublikos tarpvalstybinį bendradarbiavimą šioje srityje. Europos prieglobsčio srities mokymo programos internetiniuose kursuose įtraukties tema dalyvavo šeši teisėjai ir dešimt advokatų. Bendradarbiaudamas su Nacionaliniu teisingumo institutu Migracijos ir prieglobsčio biuras surengė šiuos teisėjams ir prokurorams skirtus migracijos srities seminarus: „Nacionaliniai ir tarptautiniai standartai migracijos ir prieglobsčio srityje“ (2013 m. gegužės 22–23 d.) – dalyvavo 30 teisėjų ir 7 Migracijos ir prieglobsčio biuro atstovams; „Nacionaliniai ir tarptautiniai standartai migracijos ir prieglobsčio srityje“ (2013 m. spalio 17–18 d.) – dalyvavo 15 teisėjų, 10 prokurorų, 5 advokatams, 7 Migracijos ir prieglobsčio biuro atstovams ir 5 kelių policijos pareigūnams; „Migrantų, pabėgėlių ir prieglobsčio prašytojų teisės“ (2013 m. rugsėjo 12–13 d.) – dalyvavo 30 teisėjų.

nurodytus veiksmus ir toliau veiksmingai įgyvendino susijusius teisės aktus. Komisijos nuomone, **Moldovos Respublika tenkina 2 skyriuje nustatytus antrojo etapo kriterijus.**

2.3. 3 skyrius. Viešojo tvarka ir visuomenės saugumas

2.3.1. 3 skyrius, 1 tema. Organizuoto nusikalstamumo, terorizmo bei korupcijos prevencija ir kova su jais

2.3.1.1. VRLVP kriterijus. Organizuoto nusikalstamumo ir terorizmo prevencija ir kova su jais

- **Organizuoto nusikalstamumo prevencijos ir kovos su juo strategijos bei veiksmų plano įgyvendinimas, įskaitant veiksmingą atitinkamų valdžios institucijų veiksmų koordinavimą, taip pat veiksmingas tyrimų bei baudžiamojo persekiojimo vykdymas ir pajamų iš nusikaltimų konfiskavimas**

2013 m. balandžio 24 d. patvirtintas teisės aktas dėl Vidaus reikalų ministerijos Generalinės policijos inspekcijos organizacinės struktūros ir funkcijų. 2013 m. kovo mėn. užbaigus policijos reformą vadovaujamų pareigybų skaičius sumažėjo 20 proc., o teritorijoje dirbančių policijos pareigūnų padaugėjo 19 proc. Reagavimo ir intervencijos laikas gavus gyventojų skambutį sutrumpėjo nuo 45 iki 30 min. 2013 m. dėl nelaimingų atsitikimų žuvo arba buvo sužeista 20 proc. mažiau žmonių. Iki metų pabaigos Vyriausybei svarstyti turėtų būti pateiktas įsakymas, kuriuo numatyta, neatsižvelgiant į pareigūnų atlyginimo didėjimą, dar 30 proc. padidinti policijos pareigūnų darbo užmokestį. Per pirmus septynis 2013 m. mėnesius išardyta 40 nusikalstamų grupuočių, turėjusių 175 aktyvius narius²⁵.

2012 m. gruodžio 24 d. sukurtas Nacionalinės tyrimų inspekcijos Informacijos analizės centras. Centrinio lygmeniu veikia du centro skyriai (Analitinis tyrimų biuras ir Informacijos analizės skyrius), vietos lygmeniu veikia nusikaltimų tyrimo poskyriai, įsteigti kiekvienoje Moldovos Respublikos policijos inspekcijoje. Informacijos analizės centras tinkamai veikia, jame dirba 12 tyrimus atliekančių pareigūnų. Įgyvendinamas projektas²⁶ „Vidaus reikalų ministerijos pajėgumų kovos su nusikalstamumu ir ginklų kontrolės srityje stiprinimas“, kuris remiamas pagal Rumunijos oficialios paramos vystymuisi programą (Rumunijos užsienio reikalų ministerija) ir Moldovos Respublikai skirtą Jungtinių Tautų vystymo programą.

2013 m. Vidaus reikalų ministerija, siekdama užtikrinti organizuoto nusikalstamumo prevenciją ir kovoti su juo, įsigijo šios įrangos: 90 automobilių, skirtų Nacionalinei patruliavimo inspekcijai (iš valstybės biudžeto), 10 specializuotų nusikaltimo vietos apžiūros įrankių rinkinių, 5 specializuotų skaitmeninių fotoaparatus rinkinius, 13 etilo akloholio matuoklių ir 30 kompiuterių, skirtų Generalinei policijos inspekcijai, taip pat naują pastatą, kuriame įsikurs Generalinės policijos inspekcijos techninės-teisminės ekspertizės ir teisminis centras (numatyta užbaigti iki 2013 m. pabaigos). Šiuo metu vykdomas specialios įrangos, skirtos teismo ekspertizės laboratorijų pajėgumams stiprinti, viešųjų pirkimų projektas. Tikimasi, kad įranga bus pristatyta ir įdiegta 2014 m. (2,4 mln. EUR skirti pagal Europos kaimynystės ir partnerystės priemonę numatytą 2011 m. išsamią institucijų kūrimo programą). Vidaus reikalų ministerijos 2014 m. biudžeto projekte taip pat numatyta lėšų papildomoms

²⁵ Įskaitant 8 gruputes (55 nariai), kurios nariai darė tokius nusikaltimus kaip įsilaužiamosios vagystės, plėšimai, vagystės, padirbtų pinigų gamyba ir platinimas, prekių kontrabanda ir sukčiavimas; 20 grupuočių (78 nariai), kurios darė su ekonominiu sukčiavimu susijusius nusikaltimus; 6 gruputės (20 narių), kurios vertėsi prekyba narkotikais, ir 6 gruputės (22 nariai), kurių veikla apėmė prekybą žmonėmis, prostituciją ir neteisėtą migraciją.

²⁶ Įgyvendinant projektą 2013 m. analitiniam darbui pritaikytos penkios „i2“ „Analyst’s Notebook“ licencijos, keturios „iBase User“ licencijos, viena „iBase Designer“ licencija, viena „I2 Text Chart“ licencija ir aštuoni „Hewlett Packard“ kompiuteriai, taip pat įsigyta kitos specialios įrangos.

transporto priemonėms, skirtoms policijos inspekcijoms, įsigyti, specialios tyrimų įrangos viešiesiems pirkimams vykdyti ir operatyvinėms duomenų bazėms tobulinti.

Vidaus reikalų ministerija, Generalinė prokuratūra ir Nacionalinis kovos su korupcija centras nagrinėja praktinius turto susigrąžinimo tarnybos kūrimo aspektus.

Šiuo metu Moldovos Respublikoje telefoninių pokalbių pasiklausti gali tik teisėsaugos institucijos, vykdančios baudžiamuosius tyrimus. Taip yra dėl techninių, teisinių ir finansinių priežasčių. Apskaičiuota, kad siekiant reikalingą įrangą aprūpinti visas teisėsaugos institucijas prireiks apie 220–250 mln. MDL. Moldovos Respublikai prireiks išorės finansinės paramos, kad ji galėtų įgyvendinti tokio masto modernizavimo projektą.

2.3.1.2. Poveikio vertinime pateiktos rekomendacijos

- *Aktyviau rinkti duomenis apie nusikaltėlius ir organizuotas nusikalstamas grupuotes nacionaliniu lygmeniu, be kita ko, sukuriant ir (arba) tobulinant nacionalines duomenų bazes*

Siekiant užtikrinti, kad institucijos veiksmingai palaikytų ryšius ir rinktų duomenis, 2013 m. rugpjūčio 1 d. priimtas sprendimas iki 2013 m. pabaigos sukurti bendrą nusikalstamų grupuočių ir organizacijų veiklos duomenų bazę, prie kurios prieigą turėtų Vidaus reikalų ministerija, Generalinė prokuratūra, Saugumo ir informavimo tarnyba, Nacionalinis kovos su korupcija centras, muitinė, Švietimo ministerija, Jaunimo ir sporto reikalų ministerija, Valstybės kancleris ir Mokslo akademija.

- *Toliau dėti pastangas gerinti duomenų rodiklius ir nusikalstamumo duomenų rinkimą visose nusikalstamos veiklos srityse*

Nusikaltimų duomenys renkami visus skundus ir pranešimus apie padarytus nusikaltimus registruojant centrinėje duomenų bazėje, kurią administruoja Vidaus reikalų ministerijos Informacinių technologijų skyrius. Kad būtų lengviau ir paprasčiau rinkti duomenis apie organizuotą nusikalstamumą, ministerijos oficialioje interneto svetainėje sukurtas elektroninis kovos su organizuotu nusikalstamumu portalas²⁷, kuriame galima pateikti skundus. Nuo 2013 m. pradžios gauti 29 skundai. 2013 m. gegužės 15 d. pradėjo veikti oficiali Generalinės policijos inspekcijos interneto svetainė, kurioje piliečiai gali pranešti apie nusikaltimą ar pateikti nuotraukas, vaizdo medžiagą ar kitą informaciją, susijusią su nusikaltimais, kurių liudininkais jie tapo. Tai, kad gauti 1 767 pranešimai (iki 2013 m. rugpjūčio 15 d.), rodo, kad gyventojai labiau pasitiki policija, visų pirma policijos gebėjimais imtis priemonių kovojant su įvairių rūšių nusikaltimais.

Nuo 2013 m. sausio 1 d. pradėjus veikti naujam nusikaltimų ir su jais susijusios informacijos registrai, Moldovos Respublikoje racionalizuotas nusikaltimų duomenų rinkimas. Kiekvienas prie duomenų bazių prisijungęs Vidaus reikalų ministerijos padalinys gali bet kuriuo metu gauti įvairius statistinius duomenis pagal nusikaltimo rūšį arba regioną. Nusikaltimų duomenų rinkimo procese nebeliko dokumentų tvarkymo. Galiausiai, 2013 m. pradžioje savo veiklą pradėjo tarpinstitucinė darbo grupė, kurios užduotis – parengti teisės aktą dėl vienodo su baudžiamąja teiseną susijusių duomenų tvarkymo ir analizės.

2.3.1.3. VRLVP kriterijus. Prekybos žmonėmis prevencija

- **Prekybos žmonėmis prevencijos teisės aktų ir atitinkamo nacionalinio veiksmų plano įgyvendinimas, taip pat veiksmingas valstybės institucijų darbo koordinavimas ir prekybos žmonėmis aukų, ypač vaikų, veiksmingos apsaugos užtikrinimas**

²⁷ <http://crima-organizata.mai.gov.md/index-ro.php>.

Pirmąjį 2013 m. pusmetį nustatytas 71 prekybos žmonėmis atvejis – tai 6,5 proc. mažiau, palyginti su 76 atvejais, nustatytais per tą patį laikotarpį ankstesniais metais. Apie 80 proc. šių atvejų nustatyta policijai aktyviai vykdant tyrimus, o 20 proc. – gavus skundus ir demaskuojančios informacijos. 61 asmuo patyrė seksualinį išnaudojimą, 90 asmenų buvo verčiami dirbti. Išanalizavus surinktus duomenis matyti, kad pirmą kartą prekybos žmonėmis, kuriuos siekiama išnaudoti darbui, aukų skaičius viršijo prekybos žmonėmis, kuriuos siekiama išnaudoti seksualiai, skaičių. Tai iš esmės susiję su 2011–2012 m. policijos pastangomis surengtais mokymais apie veiksmingą prekybos žmonėmis, kuriuos siekiama išnaudoti darbui, atvejų nustatymą ir registravimą. Pagrindinės paskirties šalys ir toliau yra Rusijos Federacija (maždaug 60 proc. visų aukų), Turkija ir Jungtiniai Arabų Emyratai. Tai aiškiai parodo, kad Moldovos teisėsaugos institucijos nuolat deda pastangas, siekdamos nustatyti ir tinkamai ištirti prekybos žmonėmis atvejus ir nustatyti aukų tapatybę bei užtikrinti jų apsaugą.

Pagal 2013 m. liepos 15 d. Prekybos žmonėmis nacionalinio komiteto sprendimą nuo 2013 m. rugsėjo mėn. valstybinės institucijos pradės rengti Nacionalinį prekybos žmonėmis prevencijos ir kovos su ja planą, galiosiantį trejus metus. Veikia nuolatinio sekretoriato administruojama prekybos žmonėmis duomenų bazė, kurioje kaupiami teisėsaugos institucijų ir institucijų, teikiančių pagalbą aukoms, pateikti duomenys.

2013 m. per pirmus šešis mėnesius surengta 280 informuotumo didinimo kampanijų ir kitų renginių²⁸, susijusių su prekybos žmonėmis prevencija. 2013 m. birželio 14 d. Parlamentas patvirtino įstatymą dėl specialios pažeidžiamų vaikų ir nuo tėvų atskirtų vaikų apsaugos. Įstatymu nustatytos sektorių bendradarbiavimo priemonės, susijusios su vaikų pažeidžiamumo vertinimu ir jiems teikiama parama.

Remdamasi 2012 m. birželio 8 d. įstatymu Nr. 129 dėl socialinių paslaugų teikėjų akreditavimo ir teisės aktu dėl Nacionalinės socialinių paslaugų teikėjų akreditavimo tarybos veiklos (2012 m. gruodžio 28 d. Vyriausybės sprendimas Nr. 998), Darbo, socialinės apsaugos ir šeimos reikalų ministerija paskatino sukurti nacionalinį mechanizmą, kuriuo naudojantis būtų vertinami, akredituojami ir stebimi socialinių paslaugų teikėjai. Nacionalinė socialinių paslaugų teikėjų akreditavimo taryba įsteigta 2013 m. balandžio mėn. Šiuo metu mechanizmas bandomas, dėl jo konsultuojamasi su pilietinės visuomenės atstovais ir vystomojo bendradarbiavimo partneriais; numatyta, kad 2014 m. šis mechanizmas bus pradėtas taikyti visapusiškai. Nustatyta, kad vienas svarbiausių būsimo bendradarbiavimo su Europos Taryba prioritetų yra nacionalinio paramos aukoms, jų apsaugos ir joms skirtų kompensacijų fondo kūrimas²⁹.

2.3.1.4. Poveikio vertinime pateiktos rekomendacijos

- *Užtikrinti veiksmingą prekybos žmonėmis aukų apsaugą ir ją toliau gerinti, teikti šioms aukoms pagalbą ir paramą*

Savo veiklą tęsė Pagalbos asmenims, tapusiems arba galintiems tapti prekybos žmonėmis aukomis, ir tokių asmenų apsaugos centras, kuris visapusiškai veikia nuo 2008 m. 2013 m. keturioms prekybos žmonėmis aukoms taikytos specialios apsaugos priemonės, kurias užtikrina Generalinės policijos inspekcijos Liudininkų apsaugos padalinys. Apie visas šias aukas taip pat pranešta socialinės apsaugos tarnyboms. Taikant veiksmingas priemones pavyko aukas apsaugoti nuo incidentų.

²⁸ Nacionalinio kovos su prekyba žmonėmis komiteto nuolatinio sekretoriato pastangomis 2013 m. birželio 18 d. pradėjo veikti interneto svetainė prekybos žmonėmis tema (www.antitrafic.gov.md).

²⁹ 2013 m. rugpjūčio 5 d. užbaigtas tarptautinių ekspertų tyrimas „Rights, Restoration And Recovery: Compensation For Trafficked Persons in the Republic of Moldova“ („Teisės, atkūrimas ir atsigavimas. Kompensacijos prekybos žmonėmis aukoms Moldovos Respublikoje“).

Šiuo metu svarstomi būtiniausi kokybės standartai, kurių turi būti laikomasi teikiant pagalbą asmenims, tapusiems arba galintiems tapti prekybos žmonėmis aukomis, ir užtikrinant jų apsaugą; šiuos standartus Vyriausybė gali patvirtinti 2014 m. pradžioje. Per pirmus šešis 2013 m. mėnesius dviejuose Kišiniove ir Belcyje veikiančiuose apgyvendinimo centrų gimdymo skyriuose pagalba suteikta 31 motinos ir vaiko porai. Šie apgyvendinimo centrai atskaitingi Moldovos Respublikos sveikatos ministerijai. Sunkumus patiriančioms motinoms ir jų vaikams, atsižvelgiant į jų poreikius, gimdymo skyriuose teikiamos prieglobos, sveikatinimo, švietimo, sveikatos priežiūros, teisinės, socialinės, psichologinės ir integracijos arba reintegracijos paslaugos.

2.3.1.5. VRLVP kriterijus. Korupcijos prevencija ir kova su ja

- **Korupcijos prevencijos ir kovos su ja teisės aktų įgyvendinimas užtikrinant efektyvų nepriklausomos kovos su korupcija tarnybos darbą; etikos kodeksų ir kovos su korupcija mokymų, pirmiausia skirtų teisėsaugos institucijose ir teismų sistemoje dirbantiems valstybės pareigūnams, rengimas**

Priėmus 2013 m. gegužės 3 d. įstatymą Nr. 106, Nacionalinis kovos su korupcijos centras tapo atskaitingas Vyriausybei, nors anksčiau atsiskaitydavo Parlamentui. Nacionalinio kovos su korupcija centro direktorių Ministro Pirmininko siūlymu 4 metų kadencijai skiria ir iš pareigų atleidžia Moldovos Respublikos Prezidentas. Moldovos Respublika skatinama rengti viešus konkursus ir laikytis objektyvių, nuopelnais pagrįstų kriterijų, kurie aiškiai nurodyti įstatyme. Ekonominių nusikaltimų tyrimo įgaliojimus perdavus Vidaus reikalų ministerijai ir muitinei, Nacionalinio kovos su korupcija centro įgaliojimai³⁰ sutelkti kovos su korupcija ir su ja susijusių nusikaltimų srityje. Kad būtų tinkamiau nagrinėjamos aukšto rango pareigūnų korupcijos bylos, Nacionalinis kovos su korupcija centras arba konkretūs jo skyriai turėtų specializuotis ir tirti tik su tam tikro rango pareigūnais arba tam tikro dydžio žala susijusias bylas.

Naujas Nacionalinio kovos su korupcija centro darbuotojams skirtas etikos kodeksas įsigaliojo 2013 m. rugpjūčio 30 d. Tikimasi, kad priėmus elgesio kodeksą Nacionalinis kovos su korupcija centras veiksmingiau vykdys veiklą bei bus atskaitingesnis ir kad išaugs visuomenės pasitikėjimas šia institucija. 2013 m. kovo 7 d. priėmus įstatymo dėl viešojo sektoriaus darbuotojų darbo užmokesčio pataisas, nuo 2013 m. sausio 1 d. 35 proc. padidėjo valstybės pareigūnų ir jų kabinetų darbuotojų atlyginimai. Siekiant užtikrinti vienodos tvarkos taikymą darbo užmokestis padidintas daugiau kaip 1 566 valstybės pareigūnams, įskaitant 101 parlamento narį, 773 prokurorus, 516 teisėjų ir 227 valstybės pareigūnų kabinetų darbuotojus.

Šiuo metu Nacionalinis kovos su korupcija centras atlieka centrinių valdžios institucijų sąžiningumo užtikrinimo planų analizę. Rengiant norminių aktų projektus Nacionalinis kovos su korupcija centras ir toliau konsultuoja kovos su korupcija klausimais. Nuo 2013 m. sausio iki liepos mėn. Nacionalinis kovos su korupcija centras išnagrinėjo 498 norminių aktų projektus ir vykdė su jais susijusias konsultacijas kovos su korupcija klausimais. Kad būtų užtikrinta kuo didesnė finansinius nusikaltimus tiriančių tyrėjų specializacija, 2013 m. jau surengti šeši specializuoti mokymai, skirti teisėsaugos institucijų – Nacionalinio kovos su korupcija centro, Vidaus reikalų ministerijos, Saugumo ir žvalgybos tarnybos, Generalinės prokuratūros ir kitų susijusių institucijų – atstovams.

³⁰ Nacionalinis kovos su korupcija centras tiria tik pinigų plovimo, teroristų finansavimo, su korupcija susijusius veiksmus (aktyvioji / pasyvioji korupcija, prekyba įtaka) ir korupcijos požymių turinčius veiksmus (piktnaudžiavimas įgaliojimais arba tarnyba, įgaliojimų arba viešosios valdžios funkcijų viršijimas, viešųjų dokumentų klastojimas).

2013 m. sausio–rugsėjo mėn. laikotarpiu Nacionalinio kovos su korupcija centro Baudžiamojo persekiojimo departamentas iškėlė 400 baudžiamųjų bylų, iš kurių teismui perduotos 163 atsakovams iškeltos 126 bylos. Teismai paskelbė 118 nuosprendžių. 2013 m. teismui perduotos 9 baudžiamosios bylos dėl korupcijos nusikaltimų, iškeltos asmenims, kurie ėjo arba eina aukšto rango valstybės pareigūno pareigas: 1 Vyriausybės generalinio sekretoriaus pavaduotojui, 1 apskrities vadovo pavaduotojui, 5 merams, 1 buvusiam Vaizdo ir garso koordinavimo tarybos vadovui ir 1 Valstybinės mokesčių inspekcijos vadovui. Tikimasi, kad ateityje Moldovos Respublika pateiks ataskaitas apie paskelbtus nuosprendžius ir nuteistus asmenis.

Kita svarbi institucija kovos su korupcija srityje yra Nacionalinė sąžiningumo užtikrinimo komisija, kurios darbuotojai atrenkami rengiant viešus konkursus ir atrankos procedūras. Nacionalinei sąžiningumo užtikrinimo komisijai skirtas 21 etatas, tačiau 8 darbo vietos tebėra laisvos. Sudarytos visos būtinos darbo sąlygos – nupirkta reikalinga įranga ir sukurtos deklaracijų įrašų duomenų bazės. Pirmąjį 2013 m. pusmetį ši komisija išnagrinėjo 38 skundus. Penkiais atvejais Komisijos išvados buvo įrodytos teisme. Per 2013 m. teismams pateiktos 328 smulkių teisės pažeidimų bylos, iškeltos iki įstatymu nustatyto termino nedeklaravus turto ar interesų. 2013 m. vasario 6 d. pradėjo veikti komisijos interneto svetainė, kuria užtikrinamas ryšių palaikymas ir tiesioginė prieiga prie pareiškimų.

Užtikrintas Nacionalinės sąžiningumo užtikrinimo komisijos ir Nacionalinio kovos su korupcija centro bendradarbiavimas. 2013 m. pirmąjį pusmetį Nacionalinis kovos su korupcija centras atsiuntė išnagrinėti 12 pranešimų apie galimus teisės nuostatų, priklausančių komisijos kompetencijai, pažeidimus. Nacionalinis kovos su korupcija centras ir komisija bendradarbiauja taikant administracines nuobaudas, kai nustatoma, kad interesų konfliktas nebuvo deklaruotas, ir nagrinėjant komisijos atsiųstą medžiagą, kai ketinama pradėti tyrimą dėl pajamomis nepagrįsto turto. Tikimasi, kad Moldovos Respublika sukurs interesų konfliktų patikrinimų, atskleistos informacijos apie finansinį turtą ir skirtų sankcijų registrą.

Siekiant parengti Baudžiamojo proceso kodekso pataisas, 2003 m. kovo 14 d. imtos peržiūrėti asmenų, kurie atleidžiami nuo baudžiamosios atsakomybės, kategorijos. Generalinė prokuratūra parengė įstatymo dėl atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės projektą, kurį pateikė institucijoms koordinuoti tiek vidaus, tiek tarpinstituciniu lygmenimis. Generalinė prokuratūra, bendradarbiaudama su Baudžiamosios teisenos reformos institutu, atlieka tyrimą dėl taisyklių, kuriomis reglamentuojama prokurorų atsakomybė, įskaitant drausminę atsakomybę ir bendros neliečiamybės panaikinimą. 2013 m. spalio 16 d. Vyriausybė patvirtino du naujus kovos su korupcija srities įstatymus – pirmuoju pratęstas sunkiais nusikaltimais kaltinamų teisėjų teismo procesui taikytinas senaties terminas; kad būtų užtikrintas nešališkumas, teisėjams ir teismo proceso šalims uždraudžiama palaikyti ryšius. Įstatymo projekte taip pat numatyta griežtesnė atskaitomybė už neteisėtą praturtėjimą, draudimas ilgiau nei numatyta eiti pareigas viešojoje tarnyboje, įtvirtintos nuostatos dėl turto konfiskavimo, baudų ir laisvės atėmimo. Antrojo įstatymo dėl teisėjų darbo užmokesčio projekte numatyta didinti teisėjų darbo užmokestį, kad jo dydis būtų lygus 3–5 vidutiniams atlyginimams.

2.3.1.6. Poveikio vertinime pateiktos rekomendacijos

- *Užkirsti kelią korupcijai ir kovoti su ja visais lygmenimis ir visose srityse*

Žr. VRLVP kriterijų pirmiau.

- *Visose srityse teikti pirmenybę kovos su korupcija veiksams ir juos įgyvendinti, be kita ko, apimant platesnio masto teisinės valstybės aspektus. Nacionalinės valdžios institucijos turėtų būti pajėgios kovoti su korupcija visais lygmenimis – centriniu, regioniniu, vietos ir*

konkrečių sektorių; ypač daug dėmesio jos turėtų skirti teisėsaugos institucijoms ir muitinei

2013 m. kovo mėn. Vidaus reikalų ministerijoje įsteigta Vidaus saugumo ir kovos su korupcija tarnyba. Šiai tarnybai suteiktas autonominės institucijos prie Vidaus reikalų ministerijos statusas. Ji atlieka specialius tyrimus ir turi pakankamai pajėgumų kovoti su korupcija ir ją stebėti tiek centriniu, tiek vidaus lygmenimis. 2013 m. tarnybai skirtų etatų skaičius padidintas nuo 18 iki 111. Be to, Vyriausybė patvirtino įstatymo dėl policijos pareigūnų profesinio sąžiningumo tikrinimo projektą, kurį šiuo metu svarsto Parlamentas. Įstatyme nustatytos policijos pareigūnų profesinio sąžiningumo tikrinimo procedūros, priemonės ir būdai, įskaitant trūkumų, korupcijos arba kitų neteisėtų veiksmų rizikos nustatymo, vertinimo ir šalinimo būdus. Šiuo metu rengiamas Vidaus reikalų ministerijos ir Nacionalinio kovos su korupcija centro bendradarbiavimo susitarimo projektas.

Vidaus saugumo ir kovos su korupcija tarnyba be poilsio dienų nagrinėja skundus dėl korupcijos, todėl jos pareigūnai gali nedelsdami, be kita ko, ir savaitgaliais, vykti į nurodytą vietą – taip galima geriau užtikrinti prevenciją ir stebėti, kaip valdoma rizika. Šių priemonių veiksmingumą įrodo tai, kad per pirmus šešis 2013 m. mėnesius drausminės nuobaudos už įvairius nusižengimus skirtos 233 Vidaus reikalų ministerijos darbuotojams, palyginti su 424 darbuotojais per tą patį 2012 m. laikotarpį.

2.3.1.7. VRLVP kriterijus. Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencija

- **Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos teisės aktų ir strategijos įgyvendinimas, taip pat atitinkamų teisės aktų dėl nusikaltėlių turto konfiskavimo (įskaitant nuostatas dėl tarpvalstybinių aspektų) įgyvendinimas**

Siekiant sukurti veiksmingą nacionalinę kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu sistemą 2013 m. birželio 6 d. Parlamentas patvirtino nacionalinę 2013–2017 m. pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos ir kovos su jais strategiją ir šiai penkerių metų strategijai įgyvendinti skirtą veiksmų planą. Veiksmų plane nurodytos priemonės, kurių turi būti imtasi, įgyvendinimo terminas, atsakingos institucijos ir stebėjimo rodikliai. Tokiu būdu Moldovos Respublika siekia laikytis Finansinių veiksmų darbo grupės (FATF) nustatytų kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu standartų ir atsižvelgti į 2012 m. gruodžio mėn. Europos Tarybos kovos su pinigų plovimu priemonių vertinimo ekspertų komiteto (MONEYVAL) parengtoje 4-ojoje vertinimo ataskaitoje pateiktas rekomendacijas.

Moldovos Respublika pranešė, kad 2013 m. buvo visiškai įgyvendintos septynios veiksmų plane nurodytos priemonės, dar keturios priemonės tebebuvo įgyvendinamos. Moldovos Respublika raginama toliau įgyvendinti savo veiksmų planą ir, atsižvelgiant į tai, kad veiksmų plane vis dar nurodytos 2003 m. FATF rekomendacijos (40+9), atnaujinti kovą su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu reglamentuojančius įstatymus ir kitus teisės aktus, be kita ko, remiantis patikslintomis 2012 m. vasario mėn. FATF priimtomis rekomendacijomis. Be to, stebėdama padarytą pažangą Moldovos Respublika turėtų atsižvelgti ne tik į kiekybinius, bet ir į kokybinius aspektus.

Kalbant apie teisinio reglamentavimo priemones, Moldovos Respublika taip pat parengė įstatymo, kuriuo, siekiant atsižvelgti į FATF rekomendaciją Nr. 17, reglamentuojamos sankcijos už ataskaitas teikiančių subjektų padarytus pažeidimus ir sankcijų skyrimo įgaliojimai. Panašu, kad šių Kovos su pažeidimais kodekso 291 straipsnio pataisų projekte numatytos visos galimos įstatyme dėl kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu nustatytos prievolės. Kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu srities sankcijų skyrimo sistema vis dar turi trūkumų, kurie atsiranda dėl neišsamaus pažeidimų, už kuriuos skiriamos bausmės, sąrašo ir dėl to, kad neaiškiai apibrėžta, kuri priežiūros institucija gali

naudotis įgaliojimais taikyti sankcijas. Todėl Moldovos Respublika raginama kuo greičiau priimti pasiūlytas pataisas.

Vykdydama įsipareigojimus pagal būsimą asociacijos susitarimą, Moldovos Respublika turi užtikrinti, kad palaipsniui būtų pradėtos taikyti ES taisyklės dėl laisvo kapitalo judėjimo³¹, tai taip pat reiškia, kad reikės liberalizuoti užsienio valiutos importo ir eksporto operacijas, t. y. turės būti panaikinti užsienio valiutos importo ir eksporto ribojimai.

Moldovos Respublika nurodė, kad veiksmingam įstatymų dėl kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu ir susijusių teisės aktų taikymui užtikrinti imtasi, be kitų, šių įgyvendinimo priemonių: 2013 m. nuo sausio iki rugpjūčio mėn. atlikti 235 valiutos keityklų, 48 profesionalių nebankinių finansų rinkos dalyvių ir 7 bankininkystės institucijų *ex officio* patikrinimai ir patikrinimai vietoje. Pagrindiniai nustatyti pažeidimai – iš dalies arba visiškai neįgyvendintos institucinės pinigų plovimo prevencijos ir kovos su juo programos, taip pat nepranešta apie įtartinus grynųjų pinigų sandorius. 2013 m. Pinigų plovimo prevencijos ir kovos su juo biuras pateikė 37 informacinius pranešimus kovos su korupcija prokuratūros ir Nacionalinio kovos su korupcija centro tarnyboms, atsakingoms už baudžiamąją teiseną. Remiantis šiais pranešimais iškelta 20 baudžiamųjų bylų, iš jų 15 dėl nusikaltimų, susijusių su pinigų plovimu.

2.3.1.8. Poveikio vertinime pateiktos rekomendacijos

- *Su Moldovos valdžios institucijomis turėtų būti susitarta dėl turto konfiskavimo procedūrų, kad būtų galima atgauti pavogtą nuosavybę arba iš jos gautą pelną, taip pat sumažinti organizuotų nusikalstamų grupuočių finansinę galią, kad būtų lengviau jas išardyti*

Moldovos Respublika informavo, kad šiuo metu rengiamas įstatymo dėl Baudžiamojo kodekso 243 ir 106 straipsnių ir Baudžiamojo proceso kodekso 206 straipsnio pakeitimo ir papildymo projektas, kuriuo siekiama stiprinti kovos veiksmus bei tiksliau išdėstyti konfiskavimo taisykles ir kuris iki metų pabaigos turėtų būti pateiktas Parlamentui patvirtinti.

Remiantis Moldovos Respublikos pateikta informacija apie konfiskavimą, 2013 m. nuo sausio iki liepos mėn. pirmosios instancijos teismai priėmė devynis nuosprendžius, pagal kuriuos turtas ir (arba) įplaukos, naudoti darant nusikaltimus arba įgyti padarius nusikalstamus, konfiskuoti ir perduoti valstybei. Išnagrinėjus septynias bylas dėl itin didelio masto kontrabandos ir dvi dėl vagysčių sunkinančiomis aplinkybėmis iš viso konfiskuota 1 984 047 MDL vertės prekių. Per tą patį laikotarpį apeliacinis teismas paskelbė devynis nuosprendžius, kuriuos vykdant konfiskuota 688 309 MDL vertės prekių.

2.3.1.9. VRLVP kriterijus. Kovos su narkotikais politikos įgyvendinimas

- **Nacionalinės kovos su narkotikais strategijos ir susijusio veiksmų plano įgyvendinimas, sienos perėjimo punktais suteikiant prieigą prie informacijos apie konfiskuotus narkotikus ir susijusius asmenis; tolesnis bendradarbiavimo plėtojimas ir keitimasis informacija su atitinkamomis tarptautinėmis kovos su narkotikais srities organizacijomis**

Po Vidaus reikalų ministerijos reformos (žr. pirmiau 3 skyriaus 1 temos VRLVP kriterijų), 2013 m. kovo mėn. reorganizuotas Generalinės policijos inspekcijos Kovos su narkotikais departamentas. Tuo pačiu metu sukurti regioniniai kovos su narkotikais biurai šalies šiaurėje ir pietuose, be to, Kovos su narkotikais departamente įsteigti du papildomi skyriai – kovos su

³¹ 1988 m. birželio 24 d. Tarybos direktyvos 88/361/EEB dėl Sutarties 67 straipsnio įgyvendinimo I priedas.

neteisetu psichotropinių medžiagų ir prekursorių platinimu skyrius ir analizės bei planavimo skyrius. Kovos su narkotikais departamento darbuotojų skaičius padidintas iki 27. 2013 m. toliau rengti mokymai darbuotojams, kurių veikla apima kovą su narkotikais, taip pat informuotumo didinimo kampanijos. Ministerijos 2014 m. biudžete numatyta 30 mln. MDL skirti specialią kovą su narkotikais priemonių viešiesiems pirkimams.

2013 m. teismui perduotos 609 su narkotikais susijusios baudžiamosios bylos (palyginti su 865 bylomis per tą patį 2012 m. laikotarpį). Nustačius nusikalstamas veikas per tą laikotarpį konfiskuota 85 kg narkotikų (2012 m. 171 kg), iš jų 62 kg marihuanos (2012 m. – 78 kg), 116 795 kanapių sodinukai (2012 m. – 136 491) ir 17 971 aguonų sodinukas (2012 m. – 10 598). Su narkotikais susijusių bylų sumažėjo dėl to, kad kai kurie su narkotikais susiję nusižengimai nebelaikomi nusikaltimais, o, kalbant apie konfiskavimą, policija daugiausia dėmesio skyrė su dideliu narkotikų kiekio konfiskavimu susijusioms byloms. 2013 m. surengtos kelios specialios operacijos: „Opium-Poppy (MAC)“, kuria siekta kovoti su kanapių auginimu namuose, ir „OVIDIU“, kurios tikslas – kovoti su narkotikų, narkotinių medžiagų ir prekursorių kontrabanda per Moldovos Respublikos ir Ukrainos sieną. Šią operaciją surengė EUBAM.

Buvo tęsiamas bendradarbiavimas ir keičiamasi informacija su susijusiais tarptautiniais subjektais, įskaitant Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centrą ir Europos Tarybos Pompidu grupę.

Toliau plėtota partnerystė su pilietine visuomene, be kita ko, bendradarbiaujant su tarptautinėmis organizacijomis; NVO vis labiau įsitraukė į kovą su narkotikais ir nuo narkotikų priklausančių asmenų gydymo veiklą. 2013 m. liepos 2 d. Generalinė policijos inspekcija, Vidaus reikalų ministerija ir NVO „Union HIV Prevention and Harm Reduction“ („ŽIV prevencijos ir žalos mažinimo sąjunga“) pasirašė susitarimo memorandumą. Moldovos Respublikoje veikiantis Soroso fondas tęsė su žalos mažinimu susijusios veiklos finansavimą. Pompidou grupė ir NVO „Innovative Projects in Prisons“ („Novatoriški įkalinimo įstaigose įgyvendintini projektai“) surengė Kovos su narkotikais departamento darbuotojams skirtus mokymus apie į areštines uždarytų nuo narkotikų priklausomų žmonių gydymą ir žalos mažinimą.

- **Atitinkamų Jungtinių Tautų ir Europos Tarybos konvencijų įgyvendinimas ir GRECO rekomendacijų laikymasis minėtose srityse**

Moldovos Respublika pradėjo nacionalinio lygmens procesą, kurio tikslas – pildyti bendrąjį ir teminį klausimyną, susijusį su Lancarotės konvencijos įgyvendinimu. Šie rezultatai 2014 m. sausio mėn. bus pristatytas Lancarotės komitete.

2013 m. Moldovos Respublika periodiškai informuodavo GRECO apie naujausius pokyčius korupcijos prevencijos ir kovos su ja srityje, taip pat apie svarbiausius Nacionalinio kovos su korupcija centro reformos rezultatus. Moldovos Respublika visiškai atsižvelgė į GRECO rekomendacijas, susijusias su antru vertinimo ciklu. 2013 m. kovo 18–22 d. vykusiame GRECO 59-ajame plenariniame posėdyje buvo aptarta ir priimta ataskaita dėl Moldovos Respublikos, parengta vykdant trečiąjį GRECO vertinimo etapą. Ataskaita paskelbta 2013 m. balandžio 4 d. Kita GRECO ataskaita dėl Moldovos Respublikos bus paskelbta iki 2014 m. rugsėjo mėn.

Atsižvelgdama į GRECO rekomendaciją, Vyriausioji rinkimų komisija sudarė darbo grupę, kuriai pavedė peržiūrėti ir iš dalies pakeisti teisės aktus, reglamentuojančius politinių partijų ir rinkiminių kampanijų finansavimą. Vyriausybė įstatymo projektą patvirtino 2013 m. birželio 19 d., o Parlamentas įstatymą priėmė 2013 m. spalio mėn. Nauja partijų finansavimo tvarka bus taikoma nuo 2017 m.

2.3.2. 3 skyrius, 2 tema. Teisminis bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose

2.3.2.1. VRLVP kriterijai

- **Tarptautinių konvencijų (visų pirma Europos Tarybos konvencijos) dėl teismo bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose įgyvendinimas**

Moldovos valdžios institucijos tęsė įvairaus pobūdžio tarptautinį bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose. 2013 m. rugpjūčio 8 d. Moldovos Respublika ratifikavo 2001 m. lapkričio 8 d. pasirašytą Antrąją Europos konvencijos dėl savitarpio pagalbos baudžiamosiose bylose papildomą protokolą. Kalbant apie teisinio reglamentavimo sistemos, įskaitant Europos Tarybos konvencijas baudžiamųjų bylų srityje, įgyvendinimą, centrinės valdžios institucijos, Generalinė prokuratūra bei Teisingumo ministerija ir toliau daug bylų nagrinėjo bendradarbiaudamos su ES valstybėmis narėmis, bet daugiausia – su kitomis trečiosiomis šalimis.

Per pirmus tris 2013 m. ketvirčius Generalinė prokuratūra nagrinėjo tokias bylas (bendri skaičiai):

- **ekstradicijos** – išsiųsta 180, gauta 14 prašymų. Atsisakyta patenkinti tik vieną gautą prašymą, nes jis buvo pateiktas dėl Moldovos piliečio;
- **teismo pavedimus** – išsiųsta 250, gauta 420 prašymų. Atsisakyta patenkinti 32 gautus prašymus, pirmiausia dėl procesinių motyvų (prašymai perduoti ne per centrinės valdžios institucijas);
- **baudžiamąsias bylas:** pateikta 17 prašymų perduoti bylas ir gauta 19 prašymų perimti bylas.

Per pirmus tris 2013 m. ketvirčius Vidaus reikalų ministerija nagrinėjo tokias bylas (bendri skaičiai):

- **ekstradicijos** – išsiųsta 73, gauti 2 prašymai;
- **teismo pavedimus** – išsiųsta 8, gauti 238 prašymai;
- **baudžiamąsias bylas:** pateikta 0 prašymų perduoti bylas ir gauti 3 prašymai perimti bylas;
- be to, Teisingumo ministerija, atsižvelgdama į savo specialią kompetenciją, išnagrinėjo 17 prašymų (**9 prašymai išsiųsti, 8 prašymai gauti**) dėl **nuosprendžių baudžiamosiose bylose vykdymo** – ir 73 prašymus **dėl nuteistų asmenų perdavimo**;
- nebuvo atmestas nė vienas prašymas, susijęs su bylomis, už kurias atsako Teisingumo ministerija.

Nuo 2013 m. liepos mėn. ir nuo 2013 m. balandžio mėn. pagerėjo atitinkamai Generalinės policijos inspekcijos ir Teisingumo ministerijos teikiami statistiniai duomenys, susiję su teisiniu bendradarbiavimu baudžiamosiose bylose, – abi institucijos kas mėnesį siunčia ataskaitas ir naudoja bendrą kriterijų sąrašą, į kurį įtraukti ir tokie kriterijai kaip prašančioji ir prašomoji valstybė, nusikaltimo rūšis ir prašymo patenkinimo laikas.

Mokymo srityje siekiant suderinti prašymų dėl teismo bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose ir (arba) tarpusavio teisinės pagalbos teikimo tvarką, 2012 m. gruodžio mėn. apskričių ir konkrečioje srityje besispecializuojantiems prokurorams, teisėjams ir kitiems teisėsaugos institucijų pareigūnams išplatintas teisėjams ir prokurorams skirtas Tarptautinės teisinės pagalbos vadovas. Ir prokurorai, ir teisėjai dalyvavo tarptautiniuose ir vietos lygmens mokymuose bei seminaruose, iš kurių keletą surengė Nacionalinis teisingumo institutas.

- **Labai veiksmingas teisėjų ir prokurorų teisminis bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose su ES valstybėmis narėmis**

Moldovos Respublikos institucijos toliau veiksmingai bendradarbiavo su atitinkamomis ES valstybių narių institucijomis. Bendradarbiaudamos su valstybėmis narėmis, tiek Generalinė policijos inspekcija, tiek Teisingumo ministerija nagrinėjo daug bylų (didžiąją jų dalį nagrinėjo Generalinė policijos inspekcija).

Iš 2009–2013 m. Generalinės policijos inspekcijos nagrinėtų bylų daugiausia nagrinėtos bendradarbiaujant su Rumunija, Italija, Bulgarija, Vengrija, Čekija, Vokietija, Austrija, Belgija, Lenkija, Slovėnija, kiek mažiau – su Nyderlandais, Prancūzija, Graikija, Ispanija, Latvija, Lietuva, Estija ir Airija.

Per pirmus tris 2013 m. ketvirčius Generalinė prokuratūra (bendradarbiaudama su ES valstybėmis narėmis) nagrinėjo tokias bylas (bendri skaičiai):

- **ekstradicijos** – išsiųsti 6 prašymai, gautas 1 prašymas. Nebuvo atmestas nė vienas ekstradicijos prašymas. Daugiausia bylų nagrinėta bendradarbiaujant su šiomis ES valstybėmis narėmis: Austrija, Bulgarija, Prancūzija, Vokietija, Italija ir Rumunija.
- **teismo pavedimus** – išsiųsta 124, gauti 147 prašymai. Atsisakyta patenkinti 3 gautus prašymus, pirmiausia dėl procesinių motyvų (prašymai perduoti ne per centrinės valdžios institucijas). Daugiausia bylų nagrinėta bendradarbiaujant su šiomis valstybėmis narėmis: Rumunija, Vokietija, Italija, Vengrija, Austrija ir Bulgarija.
- **baudžiamąsias bylas** – pateikti 2 prašymai perduoti bylas ir gauta 10 prašymų perimti bylas. Daugiausia bylų nagrinėta bendradarbiaujant su šiomis valstybėmis narėmis: Italija, Slovėnija, Bulgarija ir Čekija.

Iš 2012–2013 m. Teisingumo ministerijos nagrinėtų bylų daugiausia nagrinėtos bendradarbiaujant su Rumunija, Portugalija, Vengrija, Bulgarija, Čekija, kiek mažiau – su Italija, Vokietija, Lenkija ir Graikija.

Per pirmus tris 2013 m. ketvirčius Teisingumo ministerija (bendradarbiaudama su ES valstybėmis narėmis) nagrinėjo tokias bylas:

- **ekstradicijos** – išsiųsti 6 prašymai, gautas 1 vienas prašymas. Daugiausia bylų nagrinėta bendradarbiaujant su šiomis valstybėmis narėmis: Italija, Lenkija ir Airija;
- **teismo pavedimus** – išsiųstas 1 prašymas, gautas 140 prašymų. Daugiausia bylų nagrinėta bendradarbiaujant su šiomis ES valstybėmis narėmis: Rumunija, Portugalija ir Vengrija;
- **baudžiamąsias bylas** – nei pateikta prašymų perduoti bylas, nei gauta prašymų perimti bylas;
- be to, Teisingumo ministerija, atsižvelgdama į savo specialią kompetenciją, išnagrinėjo 9 prašymus dėl **nuosprendžių baudžiamosiose bylose vykdymo**. Daugiausia bylų nagrinėta bendradarbiaujant su Rumunija ir Portugalija. Teisingumo ministerijai 8 prašymus **perduoti nuteistus asmenis** pateikė šios ES valstybės narės: Vokietija, Čekija, Ispanija, Rumunija, Austrija, Belgija ir Italija.

- **Operatyvinio bendradarbiavimo susitarimo su Eurojustu sudarymas**

Sėkmingai užbaigus derybas Eurojustas 2013 m. spalio mėn. pateikė Moldovos Respublikai bendradarbiavimo susitarimo projekto tekstą, kuriam vėliau pritarė Moldovos valdžios institucijos. Pagal susitarimo pasirašymo procedūrą numatyta, kad tolesnių veiksmų dėl susitarimo pasirašymo turi imtis Eurojustas ir Taryba, vadovaudamiesi Sprendimu dėl

Eurojusto. Klausimą dėl susitarimo Eurojustas įtrauks į 2013 m. lapkričio mėn. jungtinės priežiūros institucijos darbotvarkę; gavus jungtinės priežiūros institucijos pritarimą klausimas dėl susitarimo bus nedelsiant įtrauktas į Eurojusto kolegijos darbotvarkę. Vėliau pagal Sprendimo dėl Eurojusto 26a straipsnio 2 dalį šis susitarimas bus pateiktas Tarybai patvirtinti.

Šiomis aplinkybėmis svarbu paminėti, kad Moldovos Vyriausybė rugsėjo mėn. patvirtino Įstatymo dėl pareiškimų, pridėtų prie Konvencijos dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu, projektą. Įstatymas perduotas Parlamentui, kuris jį turėtų priimti 2013 m. lapkričio mėn. (žr. toliau 3 skyriaus 4 temos VRLVP kriterijų).

2.3.2.2. Poveikio vertinime pateiktos rekomendacijos

- *Stiprinti teismų sistemą, įskaitant teisminį bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose, ypač savitarpio teisinę pagalbą*

Įgyvendinami 2012 m. vasario mėn. priimti 2011–2016 m. teisingumo sektoriaus reformos strategija ir jos veiksmų planas. 2012 ir 2013 m. priimti svarbūs teisės aktų, susijusių su teismų sistemos reforma, rinkiniai. 2013 m. vasario mėn. Teisingumo ministerija paskelbė pirmą strategijos įgyvendinimo ataskaitą³²: įgyvendinti 87 iš 157 iki 2012 m. pabaigos įgyvendintinų veiksmų (56 proc.), iš dalies įgyvendinti 49 veiksmai (31 proc.), neįgyvendintas 21 veiksmas (13 proc.). Šiuo metu darbo grupė rengia įstatymo projektą, kuriame numatytos esminės 2008 m. Prokuratūros įstatymo pataisos; šio įstatymo projektą viešai svarstyti numatyta 2013 m. lapkričio mėn.

Nuo 2013 m. veiksmų plano įgyvendinimo sąnaudos įtrauktos į 2013–2015 m. ir 2014–2016 m. vidutinės trukmės biudžeto programas. Metinis 2014 m. teisingumo srities biudžetas, apėmiantis visus atskirus šioje srityje veikiančių subjektų biudžetus, padidėjo 59,6 proc. palyginti su 2013 m. 2013 m. birželio 14 d. pasirašytame ES ir Moldovos Respublikos finansiniame susitarime Teisingumo srities reformai paremti numatytas 60 000 000 EUR finansinis įnašas: 58 200 000 EUR numatyta kaip parama biudžetui ir 1 800 000 EUR – kaip papildoma parama.

2.3.3. 3 skyrius, 3 tema. Teisėsaugos institucijų bendradarbiavimas

2.3.3.1. VRLVP kriterijai

- **Užtikrinami aukšto lygio teisėsaugos tarnybų operatyviniai ir specialiųjų tyrimų gebėjimai ir nuoseklus bei veiksmingas naudojimas jais kovojant su tarpvalstybiniu nusikalstamumu**

Vidaus reikalų ministerijos pareigūnai, vykdydami specialiuosius tyrimus, tiek departamentų, tiek procedūriniais lygmenimis visapusiškai bendradarbiauja su Generaline prokuratūra. 2013 m. rugpjūčio 7 d. įvyko Generalinės policijos inspekcijos ir Generalinės prokuratūros atstovų darbinis susitikimas, kuriame aptarti sunkumai ir trūkumai, nustatyti vykdant specialiuosius tyrimus, ir parengtos rekomendacijos. 2013 m. gegužės mėn. Nacionalinis teisingumo institutas, bendradarbiaudamas su Generaline prokuratūra, surengė du seminarus, kurių temos – „Specialieji tyrimai“ ir „Leidimų vykdyti specialiuosius tyrimus išdavimo pagrindas ir tvarka“.

2013 m. Vokietijos Vyriausybė padovanojo naujos įrangos – skaitmeninių fotoaparatus ir specialių nusikaltimo vietos apžiūros įrankių rinkinių. Ateityje reikalingos lėšos bus skiriamos iš valstybės biudžeto ir pagal Europos kaimynystės politikos priemonės 2011 m. išsamią institucijų kūrimo programą (žr. VRLVP kriterijaus punktą, nurodytą šios ataskaitos 16 psl.) 2013 m. birželio mėn. pagal Techninės pagalbos ir informacijos mainų programą (TAIEX)

³²

http://justice.gov.md/public/files/RAPORT_implementare_PAI_SRSJ_eng_red.04.03.13.pdf.

buvo surengta ekspertų misija, susijusi su įstatymu dėl DNR naudojimo atliekant tyrimus ir vykstant teismo procesui, kurioje taip pat dalyvavo Austrijos teismo medicinos ekspertai. Po ekspertų misijos 2013 m. rugsėjo ir spalio mėn. surengtas trijų darbo grupės narių tiriamasis vizitas į Austriją, per kurį jie galėjo susipažinti su geriausia europine DNR naudojimo atliekant tyrimus ir vykstant teismo procesui praktika.

2013 m. specialus Vidaus reikalų ministerijos padalinys, naudodamasis specialiujų tyrimų įgaliojimais, įvykdė kelias ypač svarbias operacijas, kuriomis siekta pažaboti tarpvalstybinį nusikalstamumą. Buvo surinkta įrodymų apie dviejų vadinamųjų įteisintų vagių, kurių slapyvardžiai – „Kinas“ ir „Šefas“, nusikalstamą veiklą; bendradarbiaujant ir vykdant bendras operacijas su Italijos bei Rumunijos teisėsaugos institucijomis šie asmenys buvo suimti atitinkamai 2013 m. rugpjūčio mėn. ir 2013 m. rugsėjo mėn. Šiuo metu Italijoje ir Rumunijoje nagrinėjami Moldovos pateikti ekstradicijos prašymai.

- **Labai veiksmingas atitinkamų valstybės tarnybų – ypač sienos apsaugos, policijos, muitinės pareigūnų – savitarpio bendradarbiavimas teisėsaugos srityje ir su teisminėmis institucijomis**

Siekdami glaudžiau bendradarbiauti užtikrinant, išlaikant ir atkuriant viešąją tvarką ir saugumą, Pasienio policijos departamentas ir Generalinė policijos inspekcija 2013 m. liepos 3 d. pasirašė dvišalį bendradarbiavimo susitarimą. Susitarimu sustiprinama savitarpio pagalba nustatant bei tiriant institucijų kompetencijai priklausančius nusikaltimus ir pažeidimus, taip pat sudaromos geresnės sąlygos vykdyti bendrą kontrolę ir operacijas, pavyzdžiui, kontroliuojamąjį gabenimą. Be to, bus sukurtos bendros darbo grupės ir bendri mobilieji daliniai, kurie nacionaliniu bei regioniniu lygmenimis rengs ir atliks konkrečios rizikos analizę viešosios tvarkos ir saugumo srityje.

Pirmame Nacionalinės organizuoto nusikalstamumo prevencijos ir kovos su juo veiklos koordinavimo tarybos posėdyje, įvykusiame 2013 m. kovo 4 d., nuspręsta vidutinės trukmės laikotarpiu: sukurti bendrą duomenų bazę, kurioje bus kaupiami nusikalstamų grupuočių ir organizacijų veiklos duomenys; įsteigti specializuotą nacionalinę tarnybą, kurios paskirtis – nuolat stebėti, kaip įgyvendinami susiję teisės aktai, ir tirti organizuoto nusikalstamumo formas bei tendencijas bei siūlyti sprendimus. Ji taip pat nusprendė, kad Vidaus reikalų ministerija ir Švietimo ministerija turėtų pradėti bendrą projektą, kurį vykdant būtų parengta šviečiamoji medžiaga apie organizuoto nusikalstamumo keliamą pavojų, riziką ir grėsmę, taip pat jo daromą neigiamą poveikį.

- **Susitarimai stiprinti dvišalį ir daugiašalį operatyvinį teisėsaugos institucijų bendradarbiavimą, be kita ko, keičiantis tikralaike informacija su kompetentingomis ES valstybių narių teisėsaugos institucijomis**

Neseniai įsteigtas Tarptautinis policijos bendradarbiavimo centras plėtoja Moldovos teisėsaugos institucijų bendradarbiavimą su panašaus pobūdžio ES valstybių narių, Pietryčių Europos teisėsaugos centro (SELEC), Pietryčių Europos policijos bendradarbiavimo konvencijos (PCCSEE), Gruzijos, Ukrainos, Azerbaidžano ir Moldovos Respublikos demokratijos ir ekonominio vystymosi organizacijos (GUAM) šalių ir Tarptautinio teisėsaugos bendradarbiavimo dalinių (ILECU) vykdomuose projektuose Vakarų Balkanuose dalyvaujančių šalių teisėsaugos institucijomis, taip pat su Interpolu ir Europolu. Centras veikia vieno langelio principu, kad būtų išvengta iš prašytojų gaunamos, nagrinėjamos ir jiems perduodamos informacijos dubliavimosi. 2013 m. bendradarbiaujant su SELEC ir GUAM išnagrinėti 2 826 informaciniai pranešimai (1 795 bendradarbiaujant su Moldovos Respublikos teisėsaugos institucijomis, 693 – su bendru ryšių palaikymo centru Galatyje, 259 – su kitomis valstybėmis narėmis bei SELEC stebėtojų teises turinčiomis šalimis ir 79 – su

GUAM valstybėmis). Išnagrinėti 1 428 prašymai ir pateikti 1 398 atsakymai, susiję su įvairiais tarpvalstybinio nusikalstamumo atvejais³³.

Antrajame ILECU vadovų posėdyje, vykusiam 2013 m. liepos 9–12 d., Moldovos Respublika parėmė ILECU tinklo plėtrą, siekiant kovoti su tarptautiniu organizuotu nusikalstamumu. Moldovos Respublika dalyvauja Austrijos kriminalinės policijos biuro vykdomame regioniniame projekte „Teisės principų laikymosi Pietų ir Rytų Europoje stiprinimas ir geras valdymas“. Ji taip pat dalyvavo operacijoje „Black Poseidon“³⁴, kurią 2013 m. gegužės 15 d. – birželio 15 d. vykdė Interpolo generalinis sekretoriatas. Šios ilgalaikės Rytų Europoje vykdytos operacijos tikslas – kovoti su tarptautinėmis organizuotomis nusikalstamomis grupuotėmis, kurios daro su intelektine nuosavybe susijusius nusikaltimus.

• Operatyvinio bendradarbiavimo susitarimo su Europolu sudarymas

Į Europolą buvo deleguotas ir 2013 m. liepos 23 d. darbą pradėjo ryšių palaikymo pareigūnas, atsakingas už visų baudžiamųjų bylų ir bendrų tyrimų koordinavimą. Tai didelis laimėjimas – tokia išimtis Moldovos Respublikai padaryta prieš sudarant operatyvinio bendradarbiavimo susitarimą. Šiuo metu vyksta derybos dėl Moldovos Respublikos ir Europolo susitarimo memorandumo dėl saugios ryšių linijos sukūrimo, be to, planuojamas Moldovos Respublikos ekspertų pažintinis vizitas į Europolą, įskaitant Europo kovos su elektroniniu nusikalstamumu centrą (EC3).

2013 m. liepos mėn. Moldovos Respublika nusiuntė atsakymus į papildomus Europolo klausimynus, susijusius su duomenų apsaugos srityje galiojančiais Moldovos Respublikos teisės aktais. Spalio 28–31 d. Europolo Teisės reikalų ir duomenų apsaugos biuro atstovai lankėsi kompetentingose nacionalinėse valdžios institucijose ir Moldovos Respublikos duomenų apsaugos priežiūros institucijoje. Duomenų apsaugos ataskaita, kuria bus užbaigti visi reikalaujami techniniai veiksmai, turėtų būti pateikta Europolo valdybai, kurios kitas posėdis vyks gruodžio 3–4 d. Po to ataskaita bus perduota jungtinei priežiūros institucijai patvirtinti. Artimiausiomis savaitėmis bus oficialiai patvirtintas operatyvinio bendradarbiavimo susitarimas.

2.3.3.2. Poveikio vertinime pateiktos rekomendacijos

- *Moldovos ir valstybių narių valdžios institucijos turėtų glaudžiau bendradarbiauti, taip pat aktyviau dalytis informacija su Europolu*

Žr. 3 skyriaus 3 temos VRLVP kriterijus. Moldovos Respublika dalyvavo šioje Pietryčių Europos teisėsaugos centro (SELEC) veikloje: 10-ajame Nusikaltimų transporto srityje darbo grupės posėdyje, kuris 2013 m. balandžio 10 d. įvyko Bukarešte (Rumunija); 3-ajame Aplinkosaugos srities nusikaltimų ir konteinerių saugumo darbo grupės posėdyje, kuris 2013 m. balandžio 24–25 d. įvyko Bukarešte (Rumunija); Kovos su neteisėta prekyba narkotikais darbo grupės posėdyje, kuris 2013 m. gegužės 21–22 d. įvyko Bukarešte (Rumunija); 6-ajame SELEC tarybos posėdyje, kuris 2013 m. gegužės 28 d. įvyko Bukarešte (Rumunija); 13-ajame Kovos su sukčiavimu ir kontrabanda darbo grupės posėdyje, kuris 2013 m. birželio 6 d. įvyko Bukarešte (Rumunija); ekspertų grupės, atsakingos už 2013 m. analitinės ataskaitos dėl organizuoto nusikalstamumo keliamos grėsmės pietryčių Europoje

³³ Gauti 587 prašymai dėl asmenų kontrolės, 91 – dėl transporto priemonių kontrolės, 11 – dėl neteisėtos prekybos narkotikais, 392 – dėl asmenų paieškos, 14 – dėl įmonių kontrolės, 18 – dėl organizuotų nusikalstamų grupuočių, 143 – dėl kitų rūšių nusikaltimų, 16 – dėl teisinės pagalbos ir 24 – dėl prekybos narkotikais ir tabako gaminiais.

³⁴ Per operaciją Moldovos Respublikos teritorijoje, nustačius intelektinės nuosavybės teisių pažeidimus, surengta 19 intervencijų (oro uoste, sienos perėjimo punktuose, turguose ir kt.). Galutiniai rezultatai dar nepaskelbti.

rengimą, posėdyje, kuris 2013 m. birželio 26 d. įvyko Bukarešte (Rumunija), ir 2013 m. kovo 11–22 d. vykusioje operacijoje „TROJAN HORSE III“, kurios uždavinys buvo kovoti su prekių kontrabanda ir užtikrinti intelektinės nuosavybės teisių apsaugą.

- *Turėtų būti stiprinamas Moldovos valdžios institucijų ir jų kolegų ES valstybėse narėse bendradarbiavimas apsaugos ir pagalbos srityse, įskaitant prekybos žmonėmis aukų nustatymą, pranešimą apie jas ir saugų jų grąžinimą*

2013 m. balandžio mėn. susitarta Kovos su prekyba žmonėmis centrą prijungti prie Interpolo duomenų bazės, kurioje kaupiami kovos su prekyba žmonėmis duomenys. Be to, padedant Interpolui, kovos su prekyba žmonėmis srityje pradėta bendradarbiauti su Jungtiniais Arabų Emyratais – įkurti ryšių centrai ir paskirti ryšių palaikymo pareigūnai.

Per pirmus septynis 2013 m. mėnesius 31 Kovos su prekyba žmonėmis centro ir regioninių kovos su prekyba žmonėmis biurų policijos pareigūnas dalyvavo 10 seminarų, kurie iš viso truko 384 valandas. Rumunijos, Austrijos, Belgijos ir Lietuvos pareigūnai dalyvius supažindino su geriausia patirtimi, susijusia su informacinių sistemų, kuriomis naudojamosi vykdant aktyvų nusikalstamų veikų tyrimą, tvarkymu ir administravimu.

Toliau įgyvendinta 2012 m. gruodžio 5 d. Nacionalinės atskaitos sistemos strategija. Tinkamai veikia tarpdisciplininės grupės, kurios sukurtos, kad koordinuotų Nacionalinės atskaitos sistemos operacijas vietos lygmens viešojo administravimo institucijose.

- *Globojant Europolui ir prireikus pasinaudojant Interpolo kanalais, turėtų būti reguliariai atliekami grėsmių vertinimai ir keičiamasi informacija apie sunkius nusikaltimus. Turėtų būti renkami palyginami nusikalstamumo duomenys, pagrįsti bendrai apibrėžtais rodikliais*

Žr. 3 skyriaus 3 temos VRLVP kriterijus.

Tarptautinis policijos bendradarbiavimo centras prisijungė prie Interpolo duomenų bazių, kuriomis naudojasi Moldovos Respublikos teisėsaugos institucijos, būtent prie: pavogtų / pamestų kelionės dokumentų duomenų bazės, pavogtų motorinių transporto priemonių duomenų bazės, asmenų, kuriems paskelbta tarptautinė paieška, duomenų bazės, pavogtų administracinių dokumentų bazės ir vaikų seksualinio išnaudojimo atvaizdų duomenų bazės. Prieiga ribojama, ją gali suteikti tik Generalinis sekretoriatas.

Per pirmąjį 2013 m. pusmetį Nacionalinis centrinis Interpolo biuras apdorojo 14 350 dokumentų: 6 733 gautus dokumentus ir 7 617 išsiųsti skirtų dokumentų. Teritorinių padalinių prašymu paskelbta 189 asmenų tarptautinė paieška (125 atvejais – dėl suėmimo ir išsiuntimo iš šalies, 49 – dėl buvimo vietos nustatymo, 4 – dėl ieškomų užsieniečių ir 11 – dėl dingusių asmenų). Gavus kompetentingų institucijų tarptautinės paieškos prašymus, 40 asmenų suimta, 16 asmenų išsiųsti iš Interpolo valstybių narių (8 iš Italijos ir po vieną iš Bulgarijos, Portugalijos, Belgijos, Ispanijos, Albanijos, Austrijos, Čekijos ir Vengrijos).

- *Turėtų būti tobulinamas keitimasis geriausia patirtimi ir teisėsaugos tarnybų mokymas*

Žr. 3 skyriaus 3 temos VRLVP kriterijus.

2.3.4. 3 skyrius, 4 tema. Duomenų apsauga

- **Įgyvendinami asmens duomenų apsaugos teisės aktai; užtikrinamas veiksmingas nepriklausomos duomenų apsaugos priežiūros institucijos darbas, be kita ko, skiriant tam reikalingų finansinių ir žmogiškųjų išteklių**

2013 m. Moldovos Respublika labai aktyviai tęsė teisinio reglamentavimo ir politinės sistemų konsolidavimą, be kita ko, atsižvelgdama į Europos reguliavimo sistemos raidą. 2013 m.

rugsėjo 4 d. Vyriausybė patvirtino Įstatymo dėl pareiškimo, pridėto prie Konvencijos dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu, projektą, kuris perduotas Parlamentui priimti (žr. pirmiau 3 skyriaus 2 temą). 2013 m. spalio mėn. Parlamentas priėmė 2013–2018 m. duomenų apsaugos strategiją ir jos įgyvendinimo veiksmų planą, kurie nebuvo numatyti pagal VRLVP kriterijus. Be to, Asmens duomenų apsaugos centras (toliau – Centras) parengė asmens duomenų tvarkymo policijos sektoriuje ir vykstant rinkimų procesui gaires. Rengiamos medicinos, švietimo ir bankų sektoriams skirtos gairės. Parlamente svarstomas įstatymo dėl Elektroninių ryšių sektoriaus įstatymo pataisų projektas, kurį numatoma priimti lapkričio mėn.

Centras aktyviai dalyvavo vykdamas įvairią veiklą:

Laikotarpis	Konsultacijų dėl teisės aktų projektų skaičius	Išnagrinėtų peticijų skaičius	Visuomenės informavimo veiksmų skaičius	Dalyvavimas teismo procese	Atliktų patikrinimų skaičius	Centro iniciuotų baudžiamųjų procesų / bylų administraciniuose teismuose skaičius
2011 metai	35	90	63	0	46	0
2012 metai	41	214	85	35	82	4/6
2013 metai (sausio 1 d.– birželio 30 d.)	27	171	70	23	71	9/0

Rengiamos specialios gairės, susijusios konkrečiai su teisėsaugos institucijų atliekamu asmens duomenų tvarkymu. Pirmąjį 2013 m. pusmetį Aukščiausiasis teisingumo teismas paskelbė 6 sprendimus Centro iškeltose ir apeliacine tvarka nagrinėtose bylose; šiuose sprendimuose teismas išaiškino, kokia yra informacijos įslaptinimo teisėsaugos institucijoms tvarkant asmens duomenis tvarka.

Centras toliau aktyviai vykdė informuotumo asmens duomenų apsaugos klausimais, įskaitant elektroninių ryšių sektorių, didinimo veiklą. Centro atstovai nuolatos dalyvauja žiniasklaidos programose, skirtose konkrečiai elektroninių ryšių sektoriui. Be to, į Centrą kreipiamasi konsultacijų rengiant teisės aktus, kuriais reglamentuojami su asmens duomenų apsauga elektroninių ryšių sektoriuje susiję klausimai. Be to, visa informacija apie visuomenės informuotumo didinimo veiklą pateikiama Centro interneto svetainėje.

Centrui skirta pakankamai finansinių išteklių – 2013 m. jo biudžetą sudarė 2 975 300 MDL, be to, jam numatyta 21 nuolatinė darbo vieta, iš kurių 19 yra užpildytos. Šiais metais, siekiant stiprinti logistinius pajėgumus, Centro kontrolės grupė buvo aprūpinta transporto priemonėmis ir technine įranga, reikalinga pažeidimams registruoti ir tikrinti, kaip laikomasi asmens duomenų saugumo reikalavimų, kai kontrolieriai duomenis tvarko informacinėse asmens duomenų tvarkymo sistemose. Toliau vykdyta mokymo veikla – 3 Centro darbuotojai vyko 3 TAIEEX pažintinių vizitų į: Švediją, kur surengti mokymai švietimo ir nepilnamečių asmens duomenų rinkimo srityje; Čekiją, kur surengti mokymai apie asmens duomenų apsaugą spaudoje, vizualinėje ir audovizualinėje žiniasklaidoje; Vokietiją, kur surengti mokymai asmens sveikatos duomenų tvarkymo srityje.

Bendrasis vertinimas, 3 skyrius

Moldovos Respublika sėkmingai užbaigė svarbiausią Vidaus reikalų ministerijos reformos etapą – veiksmingai perorganizuoti ir tinkamai veikia visi ministerijos departamentai. Operacijos apima žvalgybinės informacijos ir rizikos analizę. Vis dažniau ir didesniu mastu naudojamosi įgaliojimais konfiskuoti. Patobulintos prekybos žmonėmis duomenų bazės ir užtikrinta socialinė parama prekybos žmonėmis aukoms. Labai padidintas visų valstybės tarnautojų, o ypač dirbančių kovos su korupcija srityje, darbo užmokestis; dėl to pavyko

įvykdyti įdarbinimo tikslus. Dar nesukurtas nuosprendžių aukšto lygio pareigūnų korupcijos bylose registras, be to, reikia nustatyti didesnę nepriklausomumą užtikrinančią Nacionalinio prieglobsčio centro vadovo skyrimo tvarką. Su valstybėmis narėmis toliau sklandžiai bendradarbiauta baudžiamosiose bylose; suderinti statistinių duomenų rinkimo metodai. Šiuo metu Eurojustas imasi tolesnių veiksmų, siekdamas pasirašyti / sudaryti bendradarbiavimo susitarimą, kurį numatyta iki 2013 m. pabaigos pateikti Tarybai. Vykdamas tarptautinę policijos bendradarbiavimą sėkmingai tirtos bylos ir vykdytos operacijos, taip pat sukurtas tvirtas glaudesnis bendradarbiavimas su Ukraina pagrindas. Artimiausiais mėnesiais bus užbaigtas rengti Europolo operatyvinio bendradarbiavimo susitarimas. Išplėsti Duomenų apsaugos centro įgaliojimai, jis tinkamai vykdo veiklą ir nuolatos rengia valdžios institucijų darbuotojams skirtus duomenų apsaugos srities mokymus.

Svarbu pažymėti, kad Moldovos Respublika ėmėsi pagal 3 skyriaus VRLVP kriterijus nenumatytų veiksmų – įvykdė teismų ir Generalinės prokuratūros reformas, be kita ko, daug investavo į teisėjų ir prokurorų mokymą.

Moldovos Respublika patenkinamai įvykdė ketvirtosios VRLVP ataskaitos rekomendacijose nurodytus veiksmus ir toliau veiksmingai įgyvendino susijusius teisės aktus. Komisijos nuomone, **Moldovos Respublika iš esmės tenkina 3 skyriuje nustatytus antrojo etapo kriterijus.**

2.4. 4 skyrius. Išorės santykiai ir pagrindinės teisės

2.4.1. VRLVP kriterijai

- **Užtikrinama, kad Moldovos piliečių ir teisėtai šalyje esančių užsieniečių ar asmenų be pilietybės judėjimo laisvei Moldovos Respublikoje nebūtų taikomi nepagrįsti apribojimai, įskaitant bet kokias priemones, kuriomis diskriminuojama, pavyzdžiui, dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, sveikatos būklės (įskaitant ŽIV / AIDS), kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos**

Dėl registracijos ir išregistravimo procedūrų buvo ribojama Moldovos piliečių ir teisėtai joje esančių užsieniečių ar asmenų be pilietybės judėjimo Moldovos Respublikos teritorijoje laisvė. Migracijos ir prieglobsčio biuras ėmėsi veiksmų šiems apribojimams panaikinti – prie administracinės sienos su Uždnestrės regionu įsteigė šešis teritorinius skyrius, dėl to buvo galima paprasčiau ir nuosekliau registruoti į šalį per centrinę bendros sienos su Ukraina ruožą atvykstančius užsieniečius.

Toliau įgyvendintos 2012 m. įsigaliojusios įstatymo dėl ŽIV pataisos: platesniu mastu vykdytos pažeidžiamoms grupėms skirtos rizikos prevencijos ir savanoriško tyrimosi programos, sustiprinta ŽIV / AIDS sergančių asmenų sveikatos priežiūra (aštuoniuose regioniniuose skyriuose, be kita ko, Uždnestrės regione, ir įkalinimo įstaigose) ir padidintas medicinos centrų, galinčių taikyti antiretrovirusinį gydymą skaičius (šiuose centruose, įskaitant Uždnestrės regioną, nemokamai gydomi 1 185 pacientai) – taip visų pirma siekta užtikrinti migrantų, pabėgėlių ir prieglobsčio prašytojų teises. Be to, 2013 m. spalio 10 d. iš dalies pakeistas Kovos su pažeidimais kodeksas, iš kurio išbrauktos sankcijos, taikytos asmenims, nesutinkantiems pasitikrinti dėl ŽIV / AIDS.

- **Visapusiškų ir tikrų galimybių gauti kelionės ir asmens tapatybės dokumentus suteikimas visiems Moldovos piliečiams, įskaitant moteris, vaikus, neįgaliuosius, mažumų ir kitų pažeidžiamų grupių žmones**

Toliau įgyvendinamos specialios priemonės, kuriomis siekiama supaprastinti kelionės ir tapatybės dokumentų išdavimą jaunimui ir socialiai pažeidžiamiems asmenims. 2013 m. vasario 18 d. Vyriausybės potvarkiu nustatyta, kad Moldovos piliečiai, neatsižvelgiant į jų gyvenamą vietą, gali bet kuriame teritoriniame Valstybės informacinių išteklių registro centro („Registru“) poskyryje teikti prašymus išduoti kelionės ir tapatybės dokumentus; be kita ko, teikiamos paslaugos neįgaliesiems (veikia mobilieji dokumentų išdavimo skyriai, dokumentai atvežami į namus). Tuo pat metu „Registru“ bandymų laboratorijai suteikta ISO 17025 akreditacija, todėl ji galėjo atlikti žaliavų, gatavų medžiagų bei gaminių bandymus ir veidų atpažinimo procedūras. 2013 m. atlikti devyniasdešimt devyni gaminių bandymai ir veidų atpažinimo procedūros.

Kalbant apie tautines mažumas, tikslinės grupės aktyviai naudojami priemonėmis, kurios priimtos siekiant įgyvendinti valdžios institucijų formuojamą Moldovos daugiatautės visuomenės integracijos politiką (per pirmus aštuonis 2013 m. mėnesius iš visų išduotų kelionės ir tapatybės dokumentų maždaug 25 proc. išduota tautinių mažumų atstovams). Uždnestrės regione gyvenantys Moldovos piliečiai, kuriems taikoma speciali tapatybės nustatymo tvarka, patvirtinta 2013 m. liepos 11 d. Vyriausybės sprendimu Nr. 525 dėl 2000 m. birželio 2 d. Pilietybės įstatymo pataisų įgyvendinimo, toliau teikė prašymus išduoti Moldovos kelionės ir tapatybės dokumentus. Iki 2013 m. liepos mėn. pabaigos tokiems gyventojams išduoti 239 758 pasai. Be to, surengti dvišaliai susitikimai su atitinkamomis Uždnestrės *de facto* valdžios institucijomis, kad būtų padaryta pažanga sprendžiant bendro nacionalinio asmens kodo, naudotino *de facto* valdžios institucijų išduodamuose gimimo liudijimuose, klausimą.

- **Veiksmingas kovos su diskriminacija politikos ir teisės aktų įgyvendinimas; atitinkamų Jungtinių Tautų ir Europos Tarybos dokumentų įgyvendinimas**

Kovos su diskriminacija sistemos pagrindą sudaro 2012 m. gegužės 25 d. Lygių galimybių įstatymas ir jo įgyvendinimo teisės aktai. Moldovos valdžios institucijos įsipareigojo uoliai įgyvendinti šį įstatymą – jos tai patvirtino per 2013 m. balandžio 16 d. ES ir Moldovos Respublikos dialogą žmogaus teisių klausimais. Sparčiai vykdomos teisėjų, teisininkų, teisėsaugos pareigūnų ir visuomenės atstovų mokymo programos. Šiek tiek pavėlavus, 2013 m. birželio mėn., sukurta Lygių galimybių taryba, kurios pirmininkas išrinktas liepos 23 d.; pati taryba įsteigta 2013 m. liepos 31 d., jos biudžetą, nustatytą laikotarpiui iki metų pabaigos, sudaro 1,8 mln. MDL (112 000 EUR). 2014–2016 m. laikotarpiui numatyta skirti 3,3 mln. MDL – teigiama, kad ši suma proporcinga veiklai, numatyta pagal 2014–2016 m. strateginį planą, kurį parengti tarybos nariams padėjo Europos Taryba. Lygių galimybių taryba dažnai rinkosi į posėdžius, siekdama sudaryti administraciją, parengę savo vidaus valdymo dokumentus (taip pat padedant Europos Tarybai), ėmėsi megzti tarptautinius ryšius ir pradėjo išsamią žmogaus teisių bei kovos su diskriminacija srities teisės aktų peržiūrą.

Tuo pačiu metu, 2013 m. spalio 11 d., Vyriausybė ir Parlamentas pasipriešino kelių Parlamento narių iniciatyvai iš dalies pakeisti kovos su diskriminacija sistemą iš 2013 m. gegužės mėn. pateiktų Kovos su pažeidimais kodekso pataisų išbraukiant nuorodą į „santykius, kurie nesusiję su santuoka ir šeima“. Teigta, kad pataisomis siekiama apsaugoti vaikus ir įgyvendinti Europos Tarybos vaikų apsaugos nuo seksualinio išnaudojimo ir seksualinės prievartos konvenciją (Lancerotės konvencija), visų pirma nustatant baudas už viešą informacijos „kuri daro neigiamą poveikį nepilnamečiams ir (arba) kuria skatinama prostitucija, pedofilija ir pornografija“ skleidimą. Vyriausybė patvirtino instrukcijas, pagal kurias turi būti įgyvendinamos Lygių galimybių įstatymo pataisos ir laikomasi nediskriminavimo principų, kol Parlamentas panaikins Kovos su pažeidimais kodekso pataisas. Vadovaudamasis panašiais principais, 2013 m. gegužės 27 d. ombudsmenas pateikė civilinį ieškinį dėl įstatymo nuostatų, kurias priėmė Gaugazijos ir Jerio autonominis regionas

ir kuriomis pažeidžiami Lygių galimybių įstatyme įtvirtinti lygybės, teisingumo ir objektyvumo principai. 2013 m. birželio 20 d. Komrato teisingumo teismas patenkino ieškinį ir panaikino atitinkamas teisės akto nuostatas.

Europos Tarybos Venecijos komisija³⁵ palankiai įvertino Moldovos Respublikos teismų priimtus sprendimus, kuriais panaikintas „agresyvos homoseksualizmo propagandos“ draudimas, kurį buvo priėmusios vietos institucijos, taip pat tai, kad kitos vietos valdžios institucijos savanoriškai atsiėmė įstatymų projektus³⁶, tačiau pažymėjo, kad teismo sprendimuose daugiausia dėmesio skiriama lygybės principui, tačiau nenagrinėjamas seksualinės orientacijos ir susijusių išraiškos formų klausimas.

2012 m. gruodžio 21 d. įstatymu Moldovos Respublika pripažino Jungtinių Tautų rasinės diskriminacijos panaikinimo komiteto kompetenciją priimti pavienius pranešimus pagal JT konvencijos dėl visų formų rasinės diskriminacijos panaikinimo 14 straipsnį. Įstatymas įsigaliojo 2013 m. gegužės 13 d. 2013 m. rugpjūčio 21 d. Moldovos Respublika užbaigė parengiamąjį darbą – nustatė, kad Tautų tarpusavio ryšio palaikymo biuras bus atsakingas už konvencijos įgyvendinimo ataskaitų teikimą. Be to, pagal Nacionalinį žmogaus teisių srities veiksmų planą Vyriausybė pradėjo rengti galimybių studiją dėl Protokolo Nr. 12, pridėto prie Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (Europos sutarčių serija Nr. 177), ratifikavimo. Vyriausybė taip pat patvirtino plataus masto priemonės, kuriomis įgyvendinamas 2012 m. kovo 30 d. įstatymas dėl neįgaliųjų socialinės įtraukties – sukurta naujos rūšies socialinė paslauga, kuria užtikrinama asmeninė pagalba (430 asmeninių pagalbininkų, 179 iš jų veikla visapusiškai finansuojama iš valstybės biudžeto).

- **Veiksmingas Nacionalinio žmogaus teisių srities veiksmų plane nustatytų kovos su diskriminacija priemonių įgyvendinimas (įskaitant tinkamą išteklių skyrimą); bendrų kampanijų, kuriomis ugdomas visuomenės nepakantumas rasizmui, ksenofobijai, antisemitizmui ir kitokiai diskriminacijai, rengimas; už kovos su diskriminacija politiką ir kovą su rasizmu, ksenofobija bei antisemitizmu atsakingų organizacijų stiprinimas**

Prižiūrint tarpžinybinei nuolatinei žmogaus teisių reikalų komisijai, toliau įgyvendintas patikslintas 2011–2014 m. nacionalinis žmogaus teisių srities veiksmų planas; jį įgyvendinant Teisingumo ministerija teikė techninę pagalbą. Siekdamas įgyvendinti Nacionalinį žmogaus teisių srities veiksmų planą visos centrinės bei regioninės valdžios institucijos parengė ir įgyvendina savo veiksmų planus. 2013 m. rugsėjo mėn. nuolatinė komisija nusprendė padidinti savo veiklos matomumą ir užtikrinti didesnę paramą jai, pakviesdama prie šios veiklos prisijungti Europos Tarybą, JT, ES, Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizaciją (ESBO), nacionalines ir tarptautines NVO. Be to, atsižvelgta į rekomendacijas, kurias specialusis pranešėjas religijos arba tikėjimo laisvės klausimais pateikė ataskaitoje apie šalį. Dėta daugiau pastangų įgyvendinant 2011–2015 m. paramos romams veiksmų planą, kuris buvo persvarstytas atsižvelgiant į tarptautinių organizacijų pasiūlymus. Reguliariai rengti mokymai regionuose, užtikrinta, kad vietos valdžios institucijos, apskričių policijos pareigūnai ir apskričių gydytojai palaikytų glaudžius ryšius su ministerijos darbo grupe, atsakinga už veiksmų plano įgyvendinimą; daug dėmesio skirta švietimo sričiai, taip pat sukurtas 15 romų bendruomenės tarpininkų tinklas (kaip numatyta vidutinės trukmės laikotarpio biudžeto programoje, 2014–2015 m. bus paskirti dar 33 tarpininkai).

Teisingumo srities reformos strategijoje daug dėmesio skiriama ombudsmeno institucijos – Žmogaus teisių centro – reformai, siekiant sustiprinti jos nepriklausomumą ir didinti jos bei nacionalinės kankinimų prevencijos priemonės veiksmingumą. *Ad hoc* darbo grupė išsamiai

³⁵ Žr. 2013 m. birželio mėn. Europos Tarybos Venecijos komisijos dokumentą.

³⁶ Taip pat žr. COM(2013) 459 *final*, p. 37.

ištyrė Centro veiklą, be kita ko, įvertino jo veiklos rezultatus, finansinius poreikius ir galimas veiklos optimizavimo priemones. Remdamasi jos išvadamis Teisingumo ministerija, dalyvaujant tarptautiniams partneriams (kaip antai vietiniam Jungtinių Tautų patarėjui žmogaus teisių klausimais ir buvusiam Jungtinių Tautų specialiajam pranešėjui kankinimų klausimais) ir vietos NVO, parengė teisės akto projektą dėl Centro reorganizavimo, ombudsmenų atrankos bei skyrimo ir jų turimo savarankiškumo atrenkant ir skiriant centro darbuotojus, formuojant organizacijos vidaus struktūrą ir sprendžiant biudžeto klausimus. Vyriausybė įstatymo projektą patvirtino 2013 m. rugsėjo 4 d. ir jis buvo nedelsiant pateiktas Parlamentui. Tai patvirtino valdžios institucijų pasiryžimą stiprinti ombudsmeno instituciją.

Kartu Centras stengėsi dirbti veiksmingiau ir užsitarnauti didesnę pasitikėjimą. Jis pradėjo naudotis savo išimtinę teisę prašyti Konstitucinio Teismo išaiškinti, ar tam tikri teisės aktai neprieštarauja Konstitucijai, teisme pareikšti teisinės pozicijas arba dalyvauti bylų (be kita ko, dėl diskriminacijos) nagrinėjime kaip *amicus curiae*. Siekdamas nagrinėti vietos gyventojų prašymus ir geriau bendradarbiauti su atitinkama Uždnestrės regiono ombudsmeno institucija, jis atidarė regioninę centrą Varnicoje, Moldovos Respublikos kontroliuojamame Benderų priemiestyje, vadinamojoje „Uždnestrės konflikto saugumo zonoje“.

2.4.2. *Poveikio vertinime pateiktos rekomendacijos*

- *Toliau įgyvendinti savo 2011–2014 m. žmogaus teisių srities veiksmų planą ir toliau siekti tarptautinės bendruomenės pagalbos sprendžiant mažumų problemas*

Moldovos valdžios institucijos nuosekliai vykdė savo įsipareigojimus ir pasiekė vis geresnių rezultatų įgyvendindamos 2011–2014 m. žmogaus teisių srities veiksmų planą; šiai veiklai iš biudžeto skirta daug, tačiau nepakankamai lėšų. 2013 m. rugsėjo mėn. Nuolatinė žmogaus teisių reikalų komisija pakvietė tarptautines organizacijas, kaip antai Europos Tarybą, JT, ES, ESBO ir tarptautines NVO, dalyvauti vykdant jos stebėjimo ir vertinimo veiklą. Šis kvietimas paskelbtas netrukus po to, kai Moldovos Vyriausybė pareiškė ketinanti užtikrinti, kad veiksmų planas būtų įgyvendinamas skaidriai ir atskaitingiau.

- *Užtikrinti veiksmingą kovos su diskriminacija teisės aktų įgyvendinimą, laikantis Europos ir tarptautinių standartų, visų pirma paskelbiant išsamias gaires ir užtikrinant, kad veiktų Lygių galimybių taryba*

Moldovos valdžios institucijoms, teisminėms institucijoms, pilietinei ir plačiai visuomenei kovos su diskriminacija klausimai yra labai svarbūs; šis klausimas Moldovos visuomenėje vertinamas prieštaringai. Nors 2013 m. kovo–birželio mėn. padėtis dar nebuvo aiški, per trumpą laiką sukūrusios Lygių galimybių tarybą, kuriai numatytas tinkamas biudžetas šioms metams, valdžios institucijos įrodė savo pasiryžimą visiškai ir ilgalaikiu laikotarpiu įgyvendinti 2012 m. kovos su diskriminacija teisės aktus.

- *Išlaikyti finansines pastangas veiksmingai ir nuosekliai įgyvendinti 2011–2015 m. paramos romams veiksmų planą*

Kaip minėta pirmiau, Moldovos valdžios institucijos nuosekliai įgyvendina 2011–2015 m. paramos romams veiksmų planą. Ankstesnis įsipareigojimas įteisinti romų ir visuomenės tarpininko pareigybę 2013 m., nors ir pavėluotai, buvo įvykdytas, tam skiriant lėšų iš biudžeto. Nėra požymių, kad ateityje šio įsipareigojimo nebūtų laikomasi. Bendradarbiavimas su tarptautine bendruomene ir jos parama šiuo klausimu ir apskritai žmogaus teisių klausimais yra svarbūs užtikrinant, kad planuojami veiksmai būtų sėkmingai įvykdyti.

- *Toliau aktyviai bendradarbiauti su Tiraspolio de facto valdžios institucijomis siekiant keistis informacija apie dokumentų išdavimą, taip pat apie su teisėsauga susijusius aspektus*

Moldovos Respublikos konstitucinės valdžios institucijos išduoda asmens tapatybės dokumentus Uždnestrės gyventojams, remdamosi pagal Moldovos teisę pateikta informacija, kuri palyginama su konstitucinių valdžios institucijų turima informacija.

Pagal 1994 m. susitarimą Kišiniovas ir Tiraspolis vykdo *ad hoc* pobūdžio bendradarbiavimą. Tačiau, atsižvelgiant į Moldovos Respublikos pažangą žmogaus teisių srityje, šiuo metu galiojantis susitarimas negali būti įgyvendintas, nes juo nepakankamai užtikrinama įtariamųjų, kuriuos tyrimo tikslais prašo išduoti Uždnestrės valdžios institucijos, asmens duomenų apsauga ir pagarba žmogaus teisėms. Tokio pobūdžio bendradarbiavimą reikia persvarstyti. Darbas šioje srityje pradėtas 2013 m. birželio mėn., remiantis ESBO misijos Moldovos Respublikoje pasiūlytu projektu.

- *Dėti daugiau pastangų siekiant išspręsti galimus su saugumu ir migracija susijusius uždavinius ir rasti galimus sprendimus, kaip didinti kontrolę nedarant poveikio derybų „5+2“ formatu procesui*

2013 m. kovo mėn. už reintegraciją atsakingas Moldovos ministro pirmininko pavaduotojas (Moldovos Respublikos politinis atstovas derybų „5+2“ formatu procese) nusiuntė raštą, kuriuo Uždnestrės *de facto* administracijai, kitiems derybų „5+2“ formatu proceso dalyviams ir Jungtinei kontrolės komisijai, sudarytai pagal 1992 m. Rusijos Federacijos ir Moldovos Respublikos paliaubų susitarimą, pranešė apie Moldovos Respublikos ketinimą steigti šešis teritorinius Moldovos migracijos ir prieglobsčio biuro skyrius prie administracinės sienos su Uždnestre, kad būtų pagerintas migrantų, kertančių Moldovos ir Ukrainos sieną centriniame jos ruože (kuriame paprastai sienos kontrolę vykdo Ukraina ir nepripažinta Uždnestrė), srautų stebėjimas. Šie teritoriniai skyriai įsteigti 2013 m. spalio mėn., surengus papildomą informavimo kampaniją, skirtą Uždnestries gyventojams, jų *de facto* valdžios institucijoms ir derybų „5+2“ formatu proceso dalyviams. Šiuose skyriuose bus registruojami užsienio piliečiai, kurie atvyksta į Moldovos Respublikos teritoriją arba iš jos išvyksta per minėtą regioną.

Parengus būtiną teisinio reglamentavimo sistemą, Uždnestrėje gyvenantiems užsienio piliečiams (Moldovos paso neturintiems Moldovos piliečiams), norintiems išvykti iš Moldovos Respublikos teritorijos arba į ją atvykti per Kišiniovo kontroliuojamą teritoriją, bus taikoma išimtis – jie neprivalės registruotis migracijos institucijoje. Ši sistema nedaro jokio poveikio užsieniečių judėjimui tarptautinės bendruomenės pripažintoje Moldovos Respublikos teritorijoje. Tuo pat metu pradėjo veikti mobilieji Moldovos pasienio policijos kontrolės padaliniai, kuriems pavesta vykdyti antros linijos patikrinimus Kišiniovo kontroliuojamoje teritorijoje; Moldovos policijai tokius patikrinimus leista vykdyti vadinamojoje saugumo zonoje prie administracinės sienos.

Taigi Moldovos Respublika dar pagerino iš esmės įtraukią savo politiką, susijusią su Uždnestrėje gyvenančiais jos piliečiais, be to, ji sudarė sąlygas tokiems piliečiams nemokamai ir jų laisva valia gauti Moldovos pilietybę (arba nemokamai pirmą kartą išduoti tapatybės dokumentus). Kadangi Moldovos Respublika Uždnestrės regiono administracijos išduotų civilinės būklės dokumentų nepripažįsta, Informacijos, technologijų ir ryšių ministerija imasi specialių priemonių asmenų, prašančių išduoti dokumentus, pilietybei patvirtinti atsižvelgdama į 2004 m. Pilietybės įstatymo pataisas ir 2005 m. rugsėjo 9 d., 2011 m. gegužės 10 d. ir 2013 m. liepos 11 d. Vyriausybės sprendimus – atitinkamai Nr. 959, Nr. 337 ir Nr. 525. Su Tiraspoliu toliau svarstyti policijos bendradarbiavimo klausimai dėl keitimosi informacija mechanizmo įgyvendinimo ir leidimo Moldovos Respublikoje perregistruoti Uždnestrės *de facto* valdžios institucijų išduotus dokumentus. Taip pat svarstoma galimybė labai patobulinti Uždnestrės *de facto* valdžios institucijų išduodamus civilinės būklės dokumentus – naudoti visoje šalyje pripažįstamus tapatybės nustatymo

elementus (Moldovos civilinės būklės registro skiriamą numerį); tai leistų supaprastinti tvarką, pagal kurią Uždnestrės gyventojai galėtų teikti prašymus išduoti Moldovos Respublikos asmens tapatybės dokumentus.

Be to, Moldovos Respublika pradėjo derybas su Ukraina dėl keitimosi pasienyje surinkta informacija apie užsieniečius, kurie į Uždnestrę atvyksta iš Ukrainos, taip pat ketinama išplėsti bendros kontrolės ir patruliavimo su Ukrainos sienos apsaugos pareigūnais mastą centriniame Moldovos Respublikos ir Ukrainos sienos ruože. Tokie veiksmai pradėti 2012 m. šiauriniame sienos ruože esančiame abiejų valstybių bendrai valdomame Rosošano ir Bričenio sienos perėjimo punkte, o netrukus šią praktiką perims pietinio sienos ruožo Palankos ir Majakos sienos perėjimo punktas.

Bendrasis vertinimas, 4 skyrius

Moldovos Respublika ėmė veiksmingai įgyvendinti esminius teisės aktų pakeitimus, kurie buvo nustatyti pirmajame VRLVP etape. Moldovos valdžios institucijos dėjo daug pastangų, kad būtų įgyvendintas Lygių galimybių įstatymas ir Nacionalinis žmogaus teisių srities veiksmų planas, sustiprinta ombudsmeno institucija, sukurti registracijos centrai užsieniečiams, kurie į šalies teritoriją atvyksta per Uždnestrės teritoriją, registruoti ir supaprastinta dokumentų išdavimo Uždnestrės gyventojams bei jų duomenų rinkimo tvarka.

Moldovos Respublika patenkinamai įvykdė ketvirtosios VRLVP ataskaitos rekomendacijose nurodytus veiksmus ir toliau veiksmingai įgyvendino susijusius teisės aktus. Komisijos nuomone, **Moldovos Respublika iš esmės tenkina 4 skyriuje nustatytus antrojo etapo kriterijus.**

3. IŠVADOS

Po to, kai 2010 m. birželio mėn. buvo užmegztas ES ir Moldovos Respublikos dialogas vizų klausimais ir 2011 m. sausio mėn. Moldovos valdžios institucijos buvo supažindintos su Vizų režimo liberalizavimo veiksmų planu (VRLVP), Komisija reguliariai teikia Europos Parlamentui ir Tarybai Moldovos Respublikos pažangos, padarytos imantis priemonių, būtinų įgyvendinant pirmojo ir antrojo VRLVP etapų keturiuose skyriuose nustatytus kriterijus, ataskaitas.

Be to, Komisija toliau stebėjo Moldovos Respublikos pažangą susijusiose VRLVP srityse:

- vykstant ES ir Moldovos Respublikos vizų dialogo vyresniųjų pareigūnų susitikimui,
- ES ir Moldovos Respublikos jungtiniame vizų režimo supaprastinimo komitete,
- ES ir Moldovos Respublikos jungtiniame readmisijos komitete,
- ES ir Moldovos Respublikos jungtiniame 3-iajame pakomitetyje,
- vykstant ES ir Moldovos Respublikos judumo partnerystės vyresniųjų pareigūnų susitikimui ir
- plėtojant ES ir Moldovos Respublikos dialogą žmogaus teisių srityje.

Kiekviename iš šių komitetų ir plėtojant įvairius dialogus reguliariai svarstomi su ES ir Moldovos Respublikos bendradarbiavimu susiję klausimai. Per paskutinius ES ir Moldovos Respublikos jungtinių vizų režimo supaprastinimo ir readmisijos komitetų posėdžius, kurie 2013 m. birželio 12 d. įvyko Briuselyje dalyvaujant ES valstybėms narėms, Komisija pažymėjo, kad abu susitarimai apskritai įgyvendinami labai gerai.

ES ir Moldovos Respublikos dialogas vizų klausimais buvo svarbi ir veiksminga priemonė, kuria remiantis **daryta pažanga vykdant plataus masto ir sudėtingas reformas teisingumo**

ir vidaus reikalų srityse, taip pat ji turėjo poveikio kitoms sritims, kaip antai teisinės valstybės principo užtikrinimui ir teisingumo srities reformai, įskaitant politinių partijų finansavimą, nuostatų dėl neliečiamybės peržiūrą ir administravimo modernizavimą. Moldovos Respublika ne tik įgyvendino VRLVP kriterijus, bet ir ėmėsi tolesnių žingsnių vykdydama teisminių institucijų bei prokuratūros reformas. Šie klausimai stebimi plėtojant kitus dialogus, pavyzdžiui, Bendradarbiavimo komitete ir Bendradarbiavimo taryboje, be to, ateityje stebėjimas bus vykdomas ir pagal būsimą asociacijos susitarimą.

Pastarųjų trejų metų Moldovos Respublikos padaryta pažanga visų keturių VRLVP skyrių srityse yra **nuosekli ir efektyvi**. Tai rodo kelių iš eilės Moldovos vyriausybių ir visų valstybės institucijų įsipareigojimus ir nuolatinės pastangas siekti, kad VRLVP kriterijų įvykdymas būtų didžiausias nacionalinis prioritetas.

Svarbu pažymėti, kad kelių svarbių VRLVP nurodytų sričių reformos buvo įvykdytos 2013 m. pirmoje pusėje, nepaisant kelių mėnesių trukusios nestabilios politinės padėties, – tai rodo, kad valdymo lygis yra tinkamas, o viešasis administravimas – brandus.

ES vizų taisyklių pakeitimais nustatomas naujas **bevizio režimo sustabdymo mechanizmas**, kuris padeda išlaikyti vizų liberalizavimo proceso tvarumą ir, kaip kraštutinė priemonė, užtikrina, kad bevizis režimas nebūtų pažeidžiamas arba juo nebūtų piktnaudžiaujama.

Moldovos Respublika skyrė tinkamus finansinius ir žmogiškuosius išteklius, kad užtikrintų reformų ilgalaikiškumą. Parengtas **ilgalaikis, daugiametis** nacionalinis planas. ES taip pat prisideda prie šio proceso. Moldovai skirtoje ES metinėje 2012 m. veiksmų programoje numatyti **60 mln. EUR, kurie bus skirti kaip sektorinė parama biudžetui teisingumo sektoriaus reformoms vykdyti**; pirmąją 15 mln. EUR išmoką numatyta išmokėti 2013 m. lapkričio mėn. Pagal šią programą **21 mln. EUR taip pat bus skirti išskirtinai Vizų režimo liberalizavimo veiksmų plano įgyvendinimui remti**. Be to, šio sektoriaus reformos taip pat remiamos pagal 2011–2013 m. išsamią institucijų kūrimo programą. Nuolatos vykdytos **tikslinės informavimo kampanijos**, kuriomis siekta paaiškinti su bevizio režimu susijusias teises ir prievoles, taip pat patekimo į ES darbo rinką taisykles. Ši veikla turėtų būti vykdoma ir liberalizavus vizų režimą.

Pateiktos keturios VRLVP įgyvendinimo pažangos ataskaitos (2011 m. rugsėjo mėn., 2012 m. vasario mėn., 2012 m. birželio mėn. ir 2013 m. birželio mėn.). Ketvirtojoje pažangos ataskaitoje patvirtinta, kad Moldovos Respublika iš esmės įvykdė visus keturiuose VRLVP skyriuose nustatytus kriterijus, joje taip pat nurodyti veiksmai, kuriuos įvykdžius būtų įgyvendinti visi VRLVP antrojo etapo kriterijai.

Komisijos nuomone, Moldovos Respublika padarė reikiamą pažangą, siekdama užtikrinti veiksmingą ir ilgalaikį likusių reformų įgyvendinimą. **Imtasi visų veiksmų**, kurie buvo nurodyti ketvirtojoje VRLVP pažangos ataskaitoje. Teisinio reglamentavimo ir politinė sistemos, instituciniai ir organizaciniai principai, taip pat procedūrų įgyvendinimas pagal keturis skyrius atitinka Europos ir tarptautinius standartus.

Remdamasi šiuo vertinimu ir atsižvelgdama į nuolatinio stebėjimo bei ataskaitų teikimo, vykdyto nuo 2010 m. birželio mėn., kai buvo užmegztas vizų dialogas, rezultatus, **Komisija mano, kad Moldovos Respublika įvykdė visus keturiuose skyriuose nustatytus antrojo etapo kriterijus**. Todėl atsižvelgdama į bendrus ES ir Moldovos Respublikos santykius, Komisija iš karto po Vilniuje įvyksiančio Rytų partnerystės aukščiausiojo lygio susitikimo pateiks pasiūlymą iš dalies pakeisti Reglamentą (EB) Nr. 539/2001 atsižvelgiant į metodiką, dėl kurios susitarta pagal VRLVP.

Komisija, palaikydama esamus partnerystės ryšius ir dalyvaudama bendradarbiavimo struktūrose bei vesdama dialogus, ir prireikus taikydama *ad hoc* tolesnio stebėjimo

mechanizmus, toliau **aktyviai stebės**, kaip Moldovos Respublika tenkina visus kriterijus pagal keturis VRLVP skyrius.